

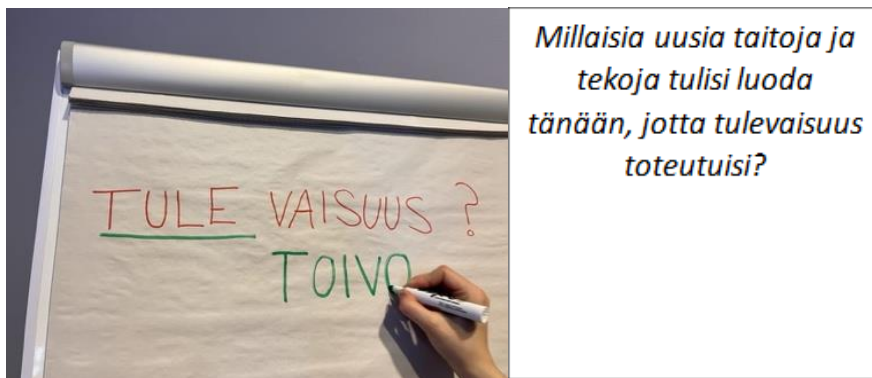
Tulevaisuusperintöverstaat

Pohjois-Pohjanmaan museossa 2023–2024

Raportti kolmen verstaan tuloksista

Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, Turun kauppakorkeakoulu

Pauliina Latvala-Harvilahti, Maria Granlund ja Katriina Siivonen

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

Johdanto

1. Tulevaisuusperintö ja tulevaisuusperintöverstas

2. Kolme tulevaisuusperintöverstasta Oulussa 2023–2024

3. Analyysi

3.1. Menneisyysuhteet ja -representaatiot

3.2. Tulevaisuudet osallistujien pohdinnoissa

3.3. Nykyisyys ja muuttuva museotyö

3.4. Tulevaisuusperinnöt eli mitä taitoja nyt tarvitaan?

4. Johtopäätökset ja pohdinta

LIITTEET

Liite 1 Osallistujat ja ryhmäjako ensimmäisessä verstaassa

Liite 2 Osallistujat ja ryhmäjako toisessa verstaassa

Liite 3 Osallistujat ja ryhmäjako kolmannessa verstaassa

Liite 4 Tulevaisuuden reunaehdot vuodelle 2053 (verstas 1)

Liite 5 Tulevaisuustarina (verstas 2)

Lähteet

Tiivistelmä

Vuosina 2023–2024 Oulun taidemuseon tiloissa kurkotettiin tulevaisuuksiin kolmessa tulevaisuusperintöverstaassa. Tämä raportti kuvailee Pohjois-Pohjanmaan museon tilaamien tulevaisuusperintöverstaiden osallistavia lähtökohtia ja pienryhmäkeskustelujen tuloksia. Verstaiden osallistajat tuottivat suullisesti ja kirjallisesti analyysissä käytettävän aineiston, sillä kaikki pöytäkeskustelut nauhoitettiin ja post-it-kirjaukset keskusteluiden pääkohdista valokuvattiin.

Tulevaisuustyöskentely vaati mielikuvitusta, nykyisyydestä irrottautumista ja uskallusta sanoittaa erilaisia, erityisesti toivottuja tulevaisuuksia. Lähtökohtana tulevaisuusperintöverstaissa oli, että kulttuuri muuttuu väistämättä. Verstaiden yhteisenä tavoitteena oli pohtia tulevaisuuksia, ja toivottujen tulevaisuuksien rakentamiseen tässä hetkessä tarvittavia taitoja. Jokaiselle tulevaisuusperintöverstaalle asetettiin oma tavoitteensa kohderyhmän mukaan.

Tulevaisuusperintöverstaiden menetelmä toi menneeseen katsovan, säilyttävän kulttuuriperintöajattelun rinnalle kysymyksen siitä, miten ihmiset tänä päivänä voivat yhdessä vaikuttaa tulevaisuuteen. Verstaissa pohdittiin, miten museot ja kaupunki yhdessä asukkaiden kanssa voivat rakentaa moniäänistä, kestävää tulevaisuutta sekä kuinka yksilöt toimivat tulevaisuuden yhteisöissään yhdessä museon kanssa. Kolme tulevaisuusperintöverstasta synnytti turvallisessa tilassa avointa ja kriittistä keskustelua siitä, kuinka museo voi vastata ajankohtaisiin haasteisiin ja miten se yhdessä kaupungin ja moninaisten yhteisöjen kanssa voi toimia entistä laaja-alaisemmin. Museon paikka kulttuurin keskiössä ja eri yhteisöjen vuorovaikutuksen mahdollistajana tunnistettiin ryhmäkeskusteluissa.

Tulokset tiivistyvät 35 tulevaisuusperinnöksi. Niihin kuuluvat esimerkiksi museon taito tarjota turvallinen keskusteluympäristö kaikille, myös dialogeille, joissa ei pyritä aina samanmielisyyteen sekä taito miettiä kaupunkitilaa ja Oulun omaleimaisuutta kaikkina aikoina uudelleen. Verstaisiin osallistujien toiveena on, että museo olisi tulevaisuudessa nykyisyyttä vahvemmin kaikille yhteinen, kaupunkilaisten jakama turvallinen tila, maksuton olohuone, jossa voitaisiin kohdata, luoda ja ymmärtää moniäänistä menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Lisäksi taito pohtia museohankintojen kriteereitä kestävyysnäkökulmasta ja kyky viestiä asiakaslähtöisesti ja ymmärrettävästi nähdään museotyön muutostarpeina. Muutos yhteiskunnassa entistä vaikuttavammaksi, dynaamiseksi museoksi edellyttää verstasosallistujien ajatuksissa myös markkinointi-, osallisuus- ja viestintäsuunnitelmien laatimista, ”benchmarkkaamista” ja suunnitelmien aktiivista päivittämistä. Museot eivät tulevaisuudessa toimi vain seiniensä sisällä, vaan menevät sinne, missä ihmiset ovat ja tunnistavat museon käyttäjien ja erilaisten yhteisöjen tarpeet. Museolta kaivataan vuonna 2024 huolellista miettimistä siitä, kuinka se rakentaa narratiiveja ja keiden näkökulmasta asioista kerrotaan.

Tekijät

Johdanto

Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa toimiva Koulutus- ja kehittämispalvelut Futures Focus tuotti Pohjois-Pohjanmaan museolle kolme tulevaisuusperintöverstasta 2023–2024 Oulussa ja niiden analyysin. Osallistavat verstaat pidettiin Oulun taidemuseon tiloissa ja ne olivat osa ParasRakas museo -hanketta. Verstaiden lähtökohtana oli kulttuurin, Oulun ja oululaisuuden muuttuminen ajassa. Tästä näkökulmasta myös museon muutostarpeiden tunnistaminen tuli olennaiseksi. Samalla voitiin tarkastella, mihin aikatasoihin ihmisten kulttuuriperintösuhde kiinnittyy, millaisia piirteitä se saa. Ensimmäisen verstaan osallistujia pyydettiin tuomaan verstaaseen jotain aineellista tai aineetonta, joka kuvastaa oululaista kulttuuriperintöä. Tällaisia olivat muun muassa Oulun murre, ruokaperinteistä rössypottu sekä kaupunkikulttuurista ja luovalta alalta ilmakitara ja Paska kaupunki-graffiti. Lisäksi verstaat haastoivat pohtimaan, kokevatko ihmiset museon heijastavan sellaisia kulttuurisia todellisuuksia, jotka heille ovat tärkeitä.

Verstastyö sijoittui museoalan toimintaan vaikuttaviin ajankohtaisiin muutoksiin. Yksi keskeisimmistä on vuoden 2023 elokuussa hyväksytty suomennos ICOM:in (Kansainvälinen museoneuvosto) uudesta museomääritelmästä, joka säilyttää olennaiset osat aiemmasta määritelmästä, mutta tuo uutena painotuksena mukaan moninaisuuden ja kestävyden:

"Museo on yleishyödyllinen, pysyvä ja yhteiskuntaa palveleva instituutio. Se tutkii, kerää, säilyttää, tulkitsee ja asettaa näytteille aineellista ja aineetonta perintöä. Museot ovat yleisölle avoimia, saavutettavia ja inklusiivisia. Museot edistävät monimuotoisuutta ja kestäväää kehitystä. Ne toimivat ja viestivät eettisesti ja ammattimaisesti, yhdessä yhteisöjensä kanssa. Museot tarjoavat monipuolisia oppimisen, ilon, pohdinnan ja tiedon jakamisen kokemuksia."
<https://icomfinland.fi/museomaaritelma/>

ICOM:in uudessa määritelmässä huomionarvoista on, että museot eivät ole irrallaan aineettomasta kulttuuriperinnöstä. Tätä elävää perintöä, jota yhteisöt ylläpitävät, välittävät ja uusintavat, on kaikkialla elämässämme. Se on tietoja, taitoja, maailmakuvia ja niitä koskevaa suullista perinnettä kuten kertomuksia, erilaisia käsityötaitoja, juhlatapoja, musiikkia ja tanssia sekä luontoon liittyviä perinteitä, kuten perinteisillä limisaumaveneillä purjehtimista tai

uittoperinnettä (Elävän perinnön wikiluettelo). Museokokoelmat ja -näyttelyt sekä yleisötapahotumat voivat saada syvyyttä ja moniäänisyyttä yhteisöjen kanssa kootusta ja käsiteltävästä elävästä perinnöstä.

Vuosi 2023 oli merkityksellinen museokentälle myös siksi, että Suomen ensimmäisessä kulttuuriperintöstrategiassa kulttuuriperintöä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti huomioiden aineellinen, aineeton ja digitaalinen kulttuuriperintö. Monimuotoisuuden tunnistaminen, kestävän kehityksen edistäminen ja osallisuuden lisääminen ovat kulttuuriperintöstrategian kantavia teemoja. Visiossa kulttuuriperintö nähdään siltana ihmisten välillä ja ratkaisuja tarjoavana osana kestävän tulevaisuuden rakentamiselle. (*Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030.*)

Vuoteen 2030 ulottuva, valtakunnallisella tasolla museoalan toimintaa ohjaava Museopoliittinen ohjelma korostaa museoiden tehtävää kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävän yhteiskunnan rakentamisessa ja hyvinvoinnin edistämässä. Vuoden 2030 tavoitetilana ohjelma kannustaa museoita toimimaan yhä tiiviimmin yhdessä ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Museot nähdään myös entistä vahvemmin aloitteen tekijöinä ja ajankohtaisiin keskusteluihin osallistujina, rohkean ja avoimen vuorovaikutuksen foorumeina. Nopeasti muuttuvassa maailmassa museot voivat näin luoda mahdollisuuksia muutosten ymmärtämiselle. (*Mahdollisuuksien museo – Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030*).

Dynaamisen museon konseptin kehittäneen työelämäprofessori Leena Paaskosken (Jyväskylän yliopisto) mukaan tärkein museoiden supervoimista on kyky operoida aikaulottuvuudella. Se tarkoittaa menneisyystietoisuuden hyödyntämistä, nykyhetkeen kiinnittymistä ja ihmisten auttamista tulevaisuustaitoisuuden rakentamisessa. Näin museot voivat vahvistaa yleisöjensä tulevaisuusajattelua ja -toimintaa. Dynaaminen museo tunnistaa osaamisensa, kykynsä, taitonsa ja voimansa – ja ottaa ne edelleen kehitettyinä tietoisesti käyttöön. (Paaskoski et al. 2022, 15.)

Kuten museologian työelämäprofessori Leena Paaskoski *Kalevan* kolumnissaan (17.9. 2023) kirjoitti, museo rakentaa ekososiaalista sivistystä eli ihmisten taitoja ja kykyä ajatella kulutustottumustensa ja valintojensa seurauksia luontoon, jonka osa myös itse olemme. Museo on näin aktiivinen tulevaisuustoimija.

Oulussa museon matka entistä vaikuttavammaksi toimijaksi yhteiskunnassa, Paaskosken esittämää toimintatapaa noudatettaessa dynaamiseksi museoksi siirtyminen, on alkanut museon omasta aloitteesta viime vuosina. ParasRakas museo -hankkeessa toteutetut tulevaisuusperintöverstaat tukivat tätä museon sisäistä muutosprosessia. Oulun kaupungin nimeämät arvot ovat vastuullisuus, rohkeus ja reiluus. Pohjois-Pohjanmaan museon aktiivisuus heijastaa näitä arvoja. Kahden vuoden päästä, vuonna 2026 Oulu on Euroopan kulttuuripääkaupunki, mikä oletettavasti lisää paikallisen museotoiminnan näkyvyyttä Euroopassa. Tämä antaa jo nyt oivallisen tilaisuuden panostaa monialaiseen yhteistyöhön. Se voi innostaa monia muitakin museoita pohtimaan kaupungin viranomaisten ja asukkaiden kanssa, kuinka museot voivat kurottautua tulevaisuuksiin yhdessä yhteisöjensä kanssa.

Tämän raportin ensimmäinen luku avaa tulevaisuusperinnön käsitettä ja tulevaisuusperintöverstaan menetelmää. Luku kaksi luo tiiviin katsauksen kolmeen tulevaisuusperintöverstaaseen. Analyysiluku kolmen alaluvut jakautuvat tulevaisuusperintöverstaan rakenteen mukaan: ensin käsitellään alueellisia menneisyssuhdetta ja -representaatioita ja museon ajassa muuttuvaa roolia menneisyyden esittäjänä ja tulkitsijana, sitten osallistujien pohdinnoissa näkyviä tulevaisuuksia, nykyisyyttä ja muuttuvaa museotyötä, mukaan lukien ekologiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyysliittävät haasteet sekä viimeiseksi tulevaisuusperintöjä eli juuri nyt tarvittavia taitoja ja tekoja. Esitämme yhteensä 35 tulevaisuusperintöä verstaakohtaisesti listattuina.

1. Tulevaisuusperintö ja tulevaisuusperintöverstaas

Kaikki kulttuuriperintö rakentaa tulevaisuutta ja voi tukea kestäväää kehitystä, vaikka sitä ei välttämättä tuoda esille. Kulttuuriperintö kohdistaa huomion menneeseen. Kulttuuriperinnöksi nostetut ja menneestä kumpuavat kulttuuriset ilmiöt halutaan säilyttää.

Jo säilyttämisen idea on tulevaisuuteen suuntaavaa ja tulevaisuutta rakentavaa toimintaa. Tällainen kulttuuriperintö ei kuitenkaan ole tulevaisuusperintöä. (Siivonen 2022.)

Tulevaisuusperinnön tarkoitus on rakentaa kestävää tulevaisuutta auttamalla meitä kehittämään uudenlaisia taitoja ja toimintaa, joiden avulla muunnamme koko kulttuurimme asettumaan luonnon kantokyvyn rajoihin. Tulevaisuusperinnön perimmäinen tarkoitus on muuttaa kulttuuria, ei säilyttää sitä. Monien ihmisten monien tulevaisuusperintöjen avulla voimme edistää kulttuurista transformaatiota eli muuntautumista kestävämpää maailmaan. (Siivonen 2022.)

Tulevaisuusperintö auttaa meitä muuntautumaan, kun joukko ihmisiä yhdessä nostaa esille jonkin arjen kulttuurin tavanomaisen toiminnan ja kehittää yhdessä taidon, jolla toiminta saadaan muutetuksi ekologisesti kestävämmäksi. Tällainen taito on tulevaisuusperintöä. Se on kehittäjilleen merkityksellinen, koska sen avulla luonnon kunnioitus ja huolenpito luonnosta tulevat arkisten toimiemme kiinteäksi osaksi (Siivonen 2022).

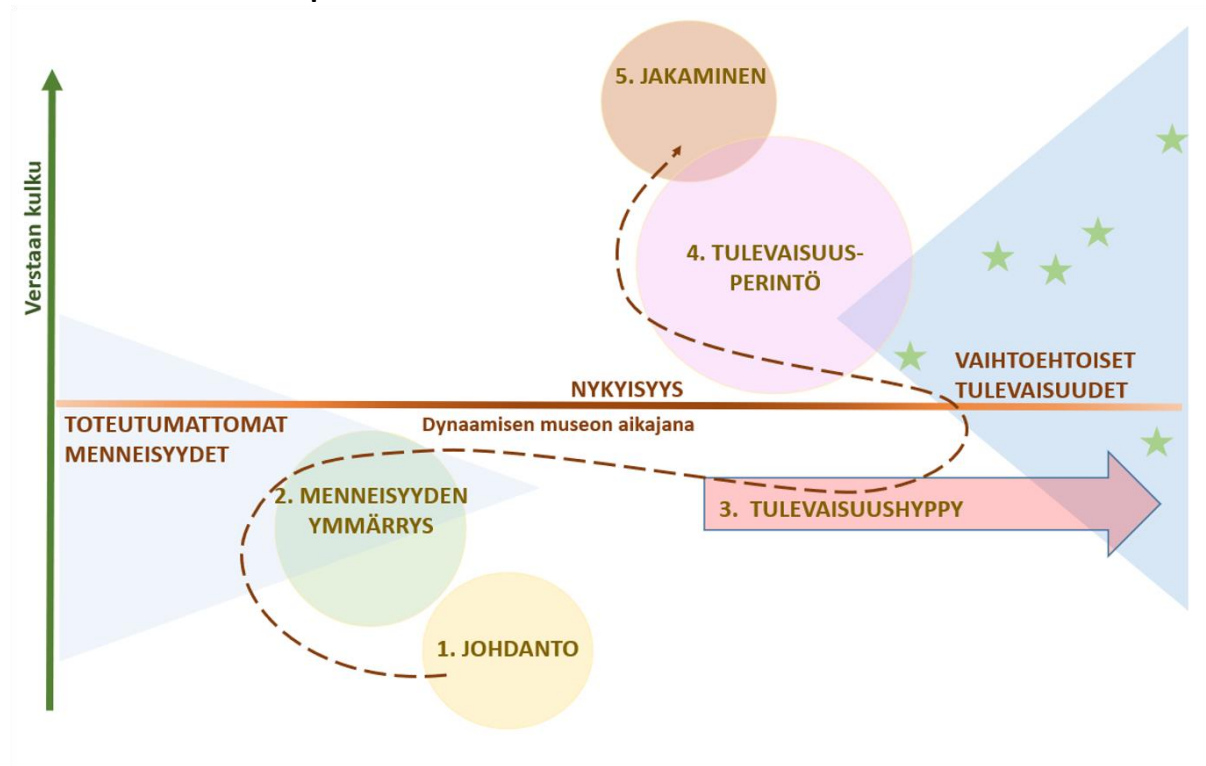
Tulevaisuusperintö on ymmärrystä ihmisen asemasta luonnon kokonaisuudessa ja taitoja toimia siinä. Siten se perustuu aineettomalle kulttuuriperinnölle, joka koostuu maailmankuvista, luontosuhteista, taidoista, tavoista ja toiminnasta. Tulevaisuusperintö, samoin kuin aineeton kulttuuriperintö, on elävänä perintönä olemassa vain ihmisten ajatuksissa ja toimissa. Niiden kautta sekä ihmistekoinen aineeton maailma että luonto tulevat osaksi tulevaisuusperintöä ja aineetonta kulttuuriperintöä. Aineellinen maailma vaikuttaa taitoihimme ja toimintaamme, jotka puolestaan vaikuttavat aineelliseen maailmaan. (Siivonen 2022.)

Eettiseltä kannalta jokaisella ihmisellä on mahdollisuus, ja voi ajatella, että myös velvollisuus, tarkastella omien toimiensa vaikutusta tulevaisuuksiin. Tulevaisuusperintö on keino, jonka avulla ihmiset voivat luoda yhdessä heille merkityksellisiä keinoja tavoiteltavien tulevaisuuksien saavuttamiseksi. Ihmisoikeuksia kunnioittaen osallisuus ja sen vapaaehtoisuus ovat kulttuurisen kestävyysmurroksen eettisen toteuttamisen edellytyksiä. (Siivonen 2022.) Pohjois-Pohjanmaan museossa tulevaisuusperinnön käsitettä hyödynnettiin

painottamalla kulttuurista ja sosiaalista kestävyyttä kuitenkin unohtamatta ekologista kestävyyttä.

Tulevaisuusperintöverstaas kuuluu osallistaviin tulevaisuudentutkimuksen menetelmiin. Se on luotu yhdistämällä tulevaisuusverstaas (Jungk & Müllert 1987) menetelmään kulttuuriperinnön asiantuntijuutta. Menetelmä on kehitetty DYNAMO-hankkeessa (<https://sites.utu.fi/dynamo/>) museoiden palvelumuodoksi osallistaa käyttäjiään kulttuurisen kestävyysmurroksen toteuttamiseen. (Paaskoski ym. 2022.) DYNAMO-hankkeessa kehitetty menetelmä koostuu viidestä vaiheesta, joita kaavio 1 kuvaa. Niitä noudatettiin myös Oulussa Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuusperintöverstaissa.

KAAVIO 1. Tulevaisuusperintöverstaas kulkua. Kaavio on luotu DYNAMO-hankkeesta.

Paaskoski & al. 2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-69018-8-6> Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöverstaas. Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön.

Verstaat toteutettiin tulevaisuusperintöverstaas perusmallin mukaisesti keskenään samanlaisella viisiosaisella rakenteella. Työskentely tulee aina sovittaa kulloiseenkin asiayhteyteen, ja niin tehtiin nytkin huomioimalla verstaas suunnittelussa kunkin verstaas eri kohderyhmät. Verstaat aloitettiin johdanto-osiolla (1), jossa osallistujat kuulsivat verstaas

tavoitteen, päivän ohjelman ja työskentelytavat sekä heille näytettiin verstaan rakenne. Lisäksi osallistujille avattiin tulevaisuustyöskentelyn perusteita, ja heidät jaettiin pienryhmiin. Jokainen osallistuja allekirjoitti museon lupalomakkeet verstaasaineistojen (äänitteet, post-it-laput) käyttämisestä tässä analyysissa, Pohjois-Pohjanmaan museon kehittämisessä ja tallentamisesta Pohjois-Pohjanmaan museoon ja ilmaisivat vapaaehtoisensa osallistumisensa verstaasiin. Osallistujat ovat antaneet luvan nimiensä ilmoittamiseen tässä julkaisussa ja tallentamisessa verstaasaineiston yhteyteen (ks. liitteet 1–3). Seuraavana verstaassa oli menneisyysosio (2), jossa tarkasteltiin verstaaseen valittua mennyttä ajankohtaa ja sen ilmiötä arkisto- tai haastatteluaineistoa hyödyntäen. Osallistujia pyydettiin pohtimaan, millaisia ajatuksia tai tunteita näytetty esimerkki herätti ja miksi, millaisia tulevaisuuden ajatuksia ihmisillä tuolloin saattoi olla, sekä miten menneisyydessä tehdyt valinnat ovat vaikuttaneet nykyisyyteen. Tulevaisuusosiossa (3) tehtiin kehollinen tulevaisuushyppy etukäteen valittuun vuoteen. Sekä menneisyysosioon että tulevaisuusosioon luodut kysymykset toimivat keskustelun innoittajina. Osion lopuksi osallistujat ohjattiin valitsemaan ryhmälle toivottavimmat tulevaisuudet. Tulevaisuusperintö-osiossa (4) palattiin takaisin nykyhetkeen ja pohdittiin tässä päivässä yhdessä luotavia taitoja eli tulevaisuusperintöjä, joiden avulla toivottu tulevaisuus voitaisiin saavuttaa. Jokainen verstaas päättyi jakamisenosioon (5), jossa pienryhmät esittelivät tärkeimmiksi kokemiaan tulevaisuusperintöjään ja muita huomioitaan työskentelystä. Lisäksi kerrottiin verstaasaineiston hyödyntämisestä Pohjois-Pohjanmaan museon ParasRakas museo -hankkeen kehitystyön osana.

2. Kolme tulevaisuusperintöverstasta Oulussa 2023–2024

Edellä on kuvailtu tulevaisuusperintöverstaan menetelmä, jota käytettiin yhteiskehittämisen työkaluna. Yhteensä kolmeen verstaaseen osallistui 66 henkilöä, joista muutama museon henkilökuntaan kuuluva osallistui kaikkiin. Verstassarjan yhteisenä tavoitteena oli tukea avointa, moniäänistä, kaikki kaupunkilaiset huomioivaa osallisuus- ja tulevaisuustyöskentelyä sekä monipuolistaa käsityksiä oululaisesta kulttuuriperinnöstä, johon kuuluu sekä menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Tämän lisäksi tavoitteena oli vahvistaa vuorovaikutusta museon ja kaupungin päättäjien välillä sekä avata keskustelua museotyön yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta paikallistasolla. Tämän rinnalla jokaiselle tulevaisuusperintöverstaalle asetettiin omat tavoitteet yhdessä museon kanssa (ks. Taulukko 1). Kaikissa kolmessa

verstaassa toimivat fasilitaattoreina Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen asiantuntijat, erikoistutkija, dosentti Pauliina Latvala-Harvilahti ja FM Maria Granlund Turun yliopistosta. Latvala-Harvilahti vastasi työn kokonaisuudesta ja menetelmän soveltamisesta Pohjois-Pohjanmaan museossa. Verstaasiin oli ennakkoilmoittautuminen, mikä mahdollisti työskentelyssä keskeisten pienryhmien luomisen etukäteen.

Taulukko 1. Kolme verstaista 2024–2024 Oulun taidemuseon tiloissa

Verstaat	Kohderyhmä	Tavoite	Osallistujat	Aikahypyt
29.9.2023 Oulun Taidemuseo	Avoin tilaisuus, paikalla opiskelijoita, tutkijoita, museon henkilökuntaa, oululaisia.	Millaisia uusia tai muokattuja kestävyystaitoja museo ja asukkaat voisivat yhdessä kehittää Oulun moniäänisen tulevaisuuden varmistamiseksi?	26 osallistujaa. Osallistujat jaettiin viiteen pienryhmään.	Vuoteen 1999 Ylen Elävän arkiston ”Tervaporvareista teknologiamiljonääreihin” -videon avulla. Vuoteen 2053: Millainen on Oulu ja alueen yhteisöt vuonna 2053?
16.11.2023 Oulun Taidemuseo	Museon henkilökunta, opiskelijoita ja yliopiston henkilökuntaa	Kuinka yksilöt toimivat tulevaisuuden yhteisöissään yhdessä museon kanssa?	25 osallistujaa. Osallistujat jaettiin viiteen pienryhmään.	Vuoteen 1997 museolaisen haastattelun avulla. Teemana ajankuva, museo ja näyttelyn kautta käsitelty kansainvälisyys. Vuoteen 2073: Kuinka yksilöt toimivat nyt 2073 yhteisöissään yhdessä museon kanssa eri tavoin kuin vuonna 2023?
8.2.2024 Oulun Taidemuseo	Oulun hyvinvointi-, liikunta- ja kulttuurilautakunta ja museon henkilökuntaa	Miten museot ja kaupunki yhdessä asukkaiden kanssa voivat rakentaa moniäänistä, kestävää tulevaisuutta?	15 osallistujaa. Osallistujat jaettiin neljään pienryhmään.	Vuoteen 1962 YLE Areenan videopätkän avulla: Oulun tervakaupan historian tarinallistaminen. Vuoteen 2074: Millaisia yhteistyön muotoja yhteisöjen, museon ja kaupungin viranomaisten välillä on nyt vuonna 2074?

Aamupäivisin pidetyt 3,5 tunnin mittaiset verstaat suunniteltiin yhdessä Pohjois-Pohjanmaan museon ParasRakas museo -hankkeen ydintiimin kanssa etäkokouksissa. Museo tiedotti tulevista verstaista eri sidosryhmille (esimerkiksi Oulun yliopisto, Pohjois-Pohjanmaan museoyhdistys ry, Oulun Historiaseura ry ja Oulu-Seura ry) ja ensimmäisen verstaan osalta kaikille kaupunkilaisille¹.

¹ Kutsuviestissä korostettiin myös ekologista jälleenrakennusta: ”Tule tekemään toivottua tulevaisuutta tulevaisuusperintöverstaaseen! Tulevaisuusperintöverstaissa tavoitellaan kulttuurin syvää muuntautumista ja ekologista jälleenrakennusta yksittäisistä ihmisistä käsin niin, että muutos vaikuttaa kaikkialla yhteiskunnassa.”

Tuolloin Pohjois-Pohjanmaan museolta sidosryhmille lähteneessä *Save the date* - sähköpostiviestissä kysyttiin:

Millainen on Sinun Oulusi 2050-luvulla? Miten museot ja oululaiset voivat olla rakentamassa moniäänistä, kestävää tulevaisuutta?

Ensimmäisessä verstaassa museolehtori Karoliina Autere sanoitti matkaa kohti ParasRakas museota korostaen muutosvoiman merkitystä sekä tulevaisuusperintöverstaisten tarvetta. Fasilitaattorit painottivat tiedon syntymistä osallistujien keskusteluissa sekä määrittelivät tulevaisuusperinnön ihmisten yhdessä kehittämiksi taidoiksi, jotka auttavat ihmisiä muuttamaan kulttuuria ja yhteiskuntaa ekologisesti kestävämmäksi. He painottivat, että tulevaisuusperinnössä on tärkeää ajatella sen vaikutuksia ihmisiin ja luontoon, ei kulttuuriperintöä itsessään. (Siivonen 2019; 2022.)

Toisessa verstaassa käytetty tulevaisuustarina (ks. Liite 5) hyödynsi ensimmäisen verstaan pienryhmäkeskusteluissa esiin nousseita teemoja. Verstaan osallistujat siirtyivät johdantoesion lopussa museon näyttelytilaan Marjatta Hanhijoen *Aino ja Reetu – Silminnähdän* -näyttelyyn, jossa käytiin fasilitoitu *Visual Thinking Strategies* -keskustelu ennalta valitun taideteoksen äärellä. Visual Thinking Strategies, eli keskusteleva kuvan tarkastelu, on yhdysvaltalaisen psykologi Abigail Housenin ja museokasvattaja Philip Yenawinen kehittämä menetelmä, jota käytetään monissa museoissa keskustelun virittäjänä ja opastusmuotona. Sen avulla voidaan luoda osallistavaa keskustelua ja vahvistaa muiden mielipiteiden ymmärtämisen taitoa. Fasilitoidussa keskustelussa osallistujien oivallukset rakentuvat aiempien kokemusten ja tietojen pohjalta ja niiden päälle yhteisessä prosessissa. (Katso lisää esim. <https://vtshome.org> ja <https://vtssuomi.fi/>). Verstaan rakenteessa osio nimettiin empatiahypyksi. Kolmannen verstaan avasi Oulun kulttuurijohtaja Sami Ylisaari etänä. Hän jakoi osallistujille omia kokemuksiaan edellisestä verstaasta.

Tulevaisuusajattelun tukena kaikissa verstaissa olivat fasilitaattoreiden kysymykset, kuten: Mikä on yllättävää? Mikä on leimallista yhteisöjen ja museon kohtaamisessa? Millaisia uusia taitoja ja tekoja tulisi luoda tänään, jotta toivottu tulevaisuus toteutuisi? Tulevaisuusajattelun osalta korostettiin, ettei kellään meistä ole oikeampaa tietoa tulevaisuudesta, sillä se voi olla

yllättävällä tavalla yllättävä. Verstaan osallistujia rohkaistiin pohtimaan eri aikatasoja koko elämäkokemuksellaan.

3. Analyysi

3.1. Menneisyysuhteet ja -representaatiot

Ensimmäinen versta

Ensimmäisen verstaan menneisyysosio vei osallistujat Ylen Elävä arkiston *Tervaporvareista teknologiamiljonääreihin* dokumentin videopätkän kautta 1990-luvun Ouluun ja Nokian toimintaan². Video nosti monissa osallistujissa vahvoja tunteita. Ajanjaksona 1990-lukua hahmotettiin verstaan keskusteluissa ison murroksen ajaksi, jolloin suuria muutoksia tapahtui lyhyessä ajassa. Verstaan osallistujat näkivät, että 1990-luvun tulevaisuusajattelu oli painottunut teknologiauskoon ja pehmeät arvot painettiin alas. Oulussa liikkui rahaa paljon ja kulttuuritoimijoilla oli toiveita siitä, että varoja laitetaan myös kulttuuriin. Arvot ovat poliittisella kentällä olleet teknologian puolella. Toisaalta mainittiin, että osa IT-miljonääreistä halusi korjata rakennuksia ja ymmärsivät sen taloudellisen arvon. Osallistujat näkivät teknologiaan keskittymisen myös vaikuttaneen siihen, että moni muu asia on jäänyt vähemmälle huomiolle. Oulun yliopiston perustaminen (1958) näkyi dokumentissa pohjoissuomalaisen joukossa näkyneen kommunismin kannatuksen kukistamisen keinona. Ilman yliopistoa Oulu olisi hyvin erilainen kaupunki, asukkaitakin olisi vähemmän. Dokumentista keskustellessa nähtiin, että 1990-luvulla päättäjät valitsivat, että Oulu pyrkii teknologiakaupungiksi ja usko vapaaseen maailmaan oli vahvaa esimerkiksi Viron uudelleenitsenäistymisen takia. Verstaskeskustelussa tuotiin esiin yritysmaailman keskittyminen pitkälti Helsinkiin. Osallistujat tunnistivat, että tämän vuoksi Oulussa koettiin, että kaupungilla oli pikkuveljen asema suhteessa pääkaupunkiin. Kuitenkin Oulussa omaan toimintatapaan ja kansainvälisyyden kasvuun uskottiin.

“Monikulttuurisuus ei heijastunut kaikkien oululaisten arkeen.”

Osallistujat muistuttivat, että Oulu on teknologiakaupungin lisäksi myös kulttuurikaupunki. Dokumentin videokerronta toi vain yhden näkökulman kaupunkiin. Verstaassa haluttiin

² <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/09/10/tervateollisuus-kaatui-tietoteknologian-piti-kantaa-oulua-ikuisesti>.

korostaa, että 1990-luvulla Suomessa oli lama, joka näkyi alueella puheissa ja käytöksessä pitkään. Silti 1990-luvun työelämästä voidaan esimerkiksi teknologiasta kertovilla videoilla antaa positiivinen kuva. Verstasosallistajat pohtivat mitä Oulu olisi ollut ilman Nokiaa ja insinöörien yliarvostusta, olisiko tilaa tullut muulle ja toisaalta olisivatko peliteollisuuden startup-yritykset saaneet sellaista vahvaa pohjaa kuin ne saivat? Osallistajat miettivät myös, että 1970-luvulla kulttuurin arvostaminen vahvistui, mutta ei 1990-luvulla. Tulevaisuudenusko oli teknologiassa. Verstas keskusteluissa arvioitiin, että monipuolisuuden sijaan ”kaikki munat laitettiin samaan koriin” 1990-luvulla, mikä toisaalta vuonna 2023 katsottuna herättää kysymyksiä menneestä. Onko vastakkainasettelu kulttuurin ja teknologian välillä ollut väistämätön ja miten kulttuuria olisi voinut vahvemmin hyödyntää taloudellisesti? Kansainvälistymisen kautta teknologiayrityksiin on työllistetty osaajia eri kulttuureista. Oulussa teknologiakaupungin historia liittyy sen myötä kulttuurisen moniäänisyyden ja rasismin lisääntymiseen. Verstaassa muistutettiin, että vasta 1990-luvulla kouluihin saapuivat ensimmäiset pakolaisnuoret.

Toinen verstaas

Menneisyysosiossa käsiteltiin 1990-lukua museoharjoittelijan vuonna 2023 videoiman henkilöhaastattelun pohjalta. Haastateltavana ollut museon työntekijä Eija Konttijärvi muisteli vuonna 1997 museossa pidettyä näyttelyä *Etnisiä pukuja Afrikasta Bosnian* eri maiden asuista ja sen ajan suhtautumista muualta Ouluun tulleisiin. Museo toteutti tehtävänsä luomalla viisi viikkoa esillä olleen näyttelyn muita kulttuureita edustavista asuista. Näyttelyä kuvasti eksoottisuus ja visuaalisuus. Haastateltava kertoi, ettei näyttelyssä ollut puvun kantajien kulttuurista kontekstia, esimerkiksi ihmisten kokemuksia tai tarinoita. Haastattelusta ilmeni, että oululaisten verkostojen kautta näyttelyä varten tarvittavat kontaktit saatiin luotua. Verstaassa pohdittiin, että toteutuksessa korostui toiseuttaminen. 1990-luvulla museotyön valinnat tehtiin nykyisestä poikkeavasta näkökulmasta: toisaalta kansainvälisyyttä ihailtiin, mutta esille nostettiin vai kapeasti valikoituja aiheita.

Verstaan osallistuja muisteli vuoden 1997 näyttelystä kertovia lehtijuttuja, joissa tuotiin esille pukujen kauneus. Verstaslaisten käsityksen mukaan eri puolilta maailmaa tuleviin ihmisiin suhtauduttiin eri tavoin. Esimerkiksi entisen Jugoslavian alueen tulijoihin suhtauduttiin

ymmärtäväisesti. Ajatus näyttelystä on voinut olla hyvä, mutta sanoja ja keinoja toiseuttavan kerronnan huomaamiseen ei vielä ollut tuolloin.

Haastattelun innoittamana osallistujat pohtivat, että toisaalta Suomessa elettiin lintukodossa ja kansainväliset kontaktit olivat vähäisiä. Vuoden 1997 maailma miellettiin verstaan keskusteluissa turvallisiksi, vaikka traagisiakin maailmantapahtumia uutisista seurattiin. EU-jäsenyys oli pinnalla. Kokemus eurooppalaisuudestakin oli hieman eksoottista. Verstaassa pohdittiin, ettei se ollut kielteinen käsite, vaan esimerkiksi eurooppalaiset matkakohteet koettiin kiinnostaviksi ja hienoiksi. Verstaan osallistujat arvioivat, että Oulussa on ollut sisäänpäin kääntynyt identiteetti ja monikulttuurisuuden lisääntyminen on voinut herättää pelkoa joissakin kaupunkilaisissa. Verstaan keskusteluissa monikulttuurisen katseen puhunnan nähtiin 1990-luvulla olleen joko eksotisoivaa tai avoimen rasistista. Mustavalkoinen näkökulma ei tuonut sävyjä. He, jotka halusivat olla suvaitsevaisia, katsoivat eksotisoivasti.

“Olimme hyvin kritiikittömiä monikulttuurisuuden suhteen.”

1990-luvun lopun Oulu nähtiin verstaan keskusteluissa jossain määrin omahyväisenä, lamanjälkeistä nousukiitoa korostavana paikkana. Mennyttä ajanjaksoa katsottiin sekä yhtenäiskulttuurin että maailman avautumisen aikakautena. Yhtenäiskulttuuri mietitytti ja sen nähtiin vaikuttaneen kaupunkikehitykseen. Toisaalta turvallisuuden tunne oli enemmän läsnä, ei mietitty uskaltaako lähteä matkalle. Toisaalta työttömyys normalisoitui, mikä toi pysyvän epävarmuuden. Tulevaisuuteen luottaminen menetettiin, ja se näkyi ylisukupolvisesti osassa yhteiskuntaa. Etnisiä ravintoloita avattiin Oulussakin, ulkomaalaisia vaihto-oppilaita saapui oppilaitoksiin. Nokia haki osaamista maailmalta, mutta muut yritykset eivät niin kansainvälisyyttä ajatelleet.

Kolmas versta

Menneisyysosiossa käsiteltiin 1960-lukua YLE Areenassa olevan vuonna 1962 kuvatun filmin avulla, jossa Ahti Paulaharju kertoi tervan historian tarinan ja liikuttiin Oulun torilla (alaviitteeksi lopulliseen dokumenttiin: <https://areena.yle.fi/1-50148039>). Osallistujat

havaitsevat Oulun kaupunkitilasta piirtyvän eläviä kulttuuriperintöpaikkoja. Tori oli vilkas ja yhteisöllisyyden ydinpaikka, jonne linja-autot saapuivat päivittäin. Vesi, etenkin Oulujoki ja rannat toimivat 1960-luvulla yhdistävinä toiminnan paikkoina (esimerkiksi uimaranta Nallikari) sekä joki varhemmin väylänä muun muassa lukutaidon siirtymiselle lännestä itään. Joki jakoi asukkaat toisaalta kulttuurisesti. Verstaassa pohdittiin, että Oulun kaupunginosat ja joen eri puolet määrittelevät edelleen identiteettiä, mutta asuinpaikka, aluesidonnaisuus ja reviiritietoisuus ovat olleet 1960-luvulla tiukempia ja siirtymät hankalampia alueelta toiselle. Se, mistä henkilö on kotoisin, on nykyisinkin toisinaan koettu tärkeämmäksi kuin muu tieto henkilöstä.

“Tietty tarina tervasta nähtiin dokumentoinnin arvoisena.”

Menneisyyskuvasta verstaan osanottajat havaitsivat (ikä)auktoriteettien ja titteleiden merkityksen, ammattiyhdistyksen, miesten äänen sekä miesporukoiden sosiaalisuuden. Patriarkaalisuutta edustivat torilla kokoontuneet toriparlamenttina tunnetut eläkeläisistä koostuneet miesporukat veturinkuljettaja puheenjohtajanaan ja toripoliisi sekä museotyöntekijä Ahti Paulaharju väkivaltaa ja ristiriitoja sisältäneen tervamenneisyyden kerronnallistajana. Naisia näkyi taustalla torimyyjinä ja ostajina. Verstaassa todettiin, että miesporukat ovat sittemmin siirtyneet toreilta kauppahalliin ja virtuaaliseen muotoon. Museo nähtiin toimijaksi, joka voisi tulevaisuudessa sanallistaa tämänkaltaisia kulttuurisia muutoksia ja lisätä menneisyyden ymmärrystä siitä, miksi esimerkiksi ammattiyhdistys ja etenkin miehiä koskeneet auktoriteettikäytännöt kuuluivat 1960-luvun Ouluun.

Dokumentti muistutti myös verstaan osanottajia siitä, että muutoksia on tehty ennenkin ja niistä on selvitty. Torin sijainnin muutos ja asfaltointipäätös ovat tästä esimerkkeinä. Tori ei aina ole sijainnut aivan samassa paikassa kuin dokumenttia tehdessä, vaan linja-autoaseman vieressä. Aiemmin torin paikalla oli venevalkama, joka täytettiin hiekalla ja asfaltoitiin. Keskusteluissa havaittiin, ettei kasvaneessa kaupungissa enää ole turvallisuudentunnetta lisäävää toripoliisia. Tänäpäin toripoliisi on kulttuuriperinnöstä muistuttavana patsaana torilla. Pysyvänä piirteenä havaittiin polkupyörillä liikkuminen ja yhteisöllisyyden ylläpito. Tori on edelleen samalla paikalla, mutta maisema on osittain muuttunut Pikisaaren sillan rakentamisen myötä. Tunnelman mainittiin myös muuttuneen 1960-luvusta vapaammasta ja

yhteisöllisemmästä rajatumpaan. Esimerkiksi kaupunkitilan käyttöä ohjaava säännöstö on nykyisin tiukempaa, eivätkä ihmiset tervehti yhtä kohteliaasti toisiaan kuin dokumentissa.

3.2. Tulevaisuudet osallistujien pohdinnoissa

Alla esitetään tulevaisuusperintöverstaan ryhmäkeskustelujen pohjalta kuviteltujen tulevaisuuksien piirteitä eri teemoista. Tunnistimme ensimmäisen verstaan teemoiksi kulttuurit ja museot, yhteisöllisyyden, luonnon ja ihmiset, kaupunkitilan, teknologian ja energian, informaation sekä ikäihmiset ja nuoret. Seuraavissakin verstaissa näihin teemoihin keskityttiin, etenkin museoihin ja yhteisöllisyyteen sekä maailmantilaan.

Ensimmäisessä verstaassa hypättiin vuoteen 2053

Kulttuurit ja museot

Verstaan keskusteluissa kuviteltiin vuoden 2053 tulevaisuuksia. Ajateltiin, että silloin kulttuuri elää hyvin vahvasti, koska 2020-luvulla asiaa alettiin työstää kulttuuripääkaupunkivuoden tukemana, ja jo 1990-luvulla kaupunki puhalsi yhteen hiileen. Katsottiin, että museotarjonta on 2050-luvulla voimistunut. Ajateltiin, että Oulussa on useampia museoita, myös monia erikoismuseoita, joilla on pysyvät näyttelyt ja vaihtuvia erikoisnäyttelyitä. Ajateltiin, että museolla on tukiyhteisöjä, joiden viisautta arvostetaan.

Aineettoman kulttuuriperinnön ajateltiin nousseen museokokoelmien fokukseen. Ajateltiin, että museossa on edelleen esineitä, mutta olennaista on myös, että museoesineiden monet muuttuvat tarinat karttuvat kokoelmiin. Onkin todella tärkeää tallentaa tieto siitä, kuka tarinan kertoo, ja harkita mitä esineestä ja sen ympäröivästä maailmasta nostetaan kulloinkin esille. Tarinoiden kertojina voi olla monikin taho. Kokoelmia merkityksellistetään uudelleen jatkuvasti.

Museoiden ajatellaan tulevan lähemmäksi ihmisiä kuin vuonna 2023. Nähdään kuitenkin, että museoiden tulee edelleen miettiä työssään, kuinka he tavoittavat museon käyttäjät parhaiten.

Museo tekee enemmän yhteistyötä alueen yritysten, yliopiston ja kaupungin johdon kanssa ja on lähestyttävä, mutta pystyy samaan aikaan haastamaan, ei ainoastaan vahvista konsensusta. Museo mahdollistaa ihmisille tilan kehittää keskustelu-, tunne- ja fasilitointitaitoja. Kulttuurin avulla luodaan yhteisöllisyyttä ja toivoa, ja museot toimivat konkreettisina kokoontumisen paikkoina. Museo auttaa ratkomaan ongelmia yhdessä, ennakoimaan tulevaa ja tarjoaa kaikille kaupunkilaisille tilaisuuden tehdä vapaaehtoistyötä, jota arvostetaan yhtä paljon kuin muuta työtä.

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyden uskotaan kasvaneen ja sitä pidetään toivottavana. Edelleen tarvitaan yhteisöllisyyttä, joka tuo toivoa. Se, mikä yhteisöllisyydessä ei 2020-luvulla toiminut, toimii vuonna 2053. On neuvottelua, suunnittelua ja kaupunkilaisten yhteistä omaehtoisesti fasilitoitua keskustelua. Tarvitaan yhteisiä hyvinvoinnin paikkoja, joissa kerrotaan historiasta ja mietitään tulevaa. Verstaan osallistujat uskovat, että kaupunki, yliopisto, yritykset ja kulttuuritoimi haluavat ja osaavat toimia vahvasti yhdessä, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Oulu on vuonna 2053 kasvanut ja edelleen kulttuurikaupunki, mutta maaseudun lähialueet ovat tyhjentyneet. Verstaassa pohdittiin, että vuonna 2053 pystytään toimimaan yhdessä aiempaa paremmin, eivätkä erillään omakotitalossa eläminen ja ajan viettäminen mökillä naapureihin etäisyyttä pitäen ole yhtä tavallisia kuin aiemmin. Yhteisöllisyys vaatii tietyt säännöt. Moninaisuus on normi ja 2020-luvun vähemmistöt ovat arkinen osa yhteisöä. Vähemmistö-sanaa ei välttämättä enää edes käytetä. Entisillä vähemmistöillä ja alakulttuureilla on valtaa.

“Vuonna 2053 lokeroista vapaa yhteiskunta – ei lokeroita ihmisiä termeillä.

Alakulttuurit ja vähemmistöt päättävät itse, valtaväestö ei nimitä.”

Luonto ja ihmiset

Verstaassa ajateltiin, että vuonna 2053 on rauhallisempi ajanjakso monien myllerrysten vuosikymmenien jälkeen. Ihmiset ovat sopeutunut muutoksiin ja ovat toiveikkaita. Ilmasto on Oulussa hyvä ja eletään lokeroista vapaassa yhteiskunnassa. Vaikka nähtiin, että

ilmastonmuutoksen tilannetta on voitu parantaa ja tilanteen ajateltiin edelleen parantuvan, todettiin ettei se ole kaikkialla vielä hyvä. Ajateltiin, että etelästä alkaa vähitellen palata perheitä Ouluun. Vuodenajat kuuluvat pohjoiseen maisemaan, ja Suomen väkiluvun kasvaessa ilmastopakolaisia tulee pohjoiseen maan sisältä.

Myönteinen ajatus oli vallalla siitä, että eteen tulleet ongelmat on ratkaistu yhdessä. Ihminen on oppinut elämään luonnon kanssa yhdessä ja on hyvin tietoinen tekojensa vaikutuksista. Ylikuluttaminen ei ole enää mahdollista. Vihreä vallankumous synnyttää radikaalin käänteen kulutustottumuksiin ja -ajatteluun kohti yhteistä hyvää. Toisaalta lapset eivät enää juuri näe vapaita metsiä ja vapaata luontoa, koska ihmisen valinnat esimerkiksi energiantuotantoon liittyen ovat vähentäneet niiden määrää: tuulivoimaloiden sijoittaminen metsiin on muuttanut ympäristöä ja maisemaa.

Kaupunkitila

Oulu nähtiin energiaomavaraisena kaupunkina, joka ei saastuta. Oulun keskusta on elinvoimainen, ihmiset ovat inklusiivisessa ja turvallisessa, moninaisessa ja yhteiseksi koetussa kaupunkitilassa. Kaupunkiluontoa hyödynnetään ja ajan viettäminen ulkona on huomioitu kaupunkisuunnittelussa. Ihmisten on helppo liikkua, tilat ovat saavutettavia kaikille.

Teknologia ja energia

Osallistujat näkivät myös, että elämää vuoden 2053 Oulussa määrittelevät vetyvoimala ja halpa energia. Vesivoimala on muuttunut täysin. Vanhoista energiamuodoista on luovuttu. Teknologian vuoksi energiaa on vaadittu paljon ja luonto on muuttunut, monet maisemat ovat tuhoutuneet ja teknologia näkyy luonnossa. Ilmastonmuutoksen takia on rakennettu valtavasti tuulimyllyjä.

Ajateltiin, että lääketeknologia on kehittynyt ja tuonut parannuksen moniin sairauksiin. On luotu laite, jolla voidaan solutasolla parantaa esimerkiksi syöpä. Oulua ei mielletä enää pelkästään teknologiakaupungiksi. Robottien yleistyminen voi näkyä siinä, että museossa robotti kerää palautetta kävijöiltä, mutta työntekijöitä robotit eivät ole korvanneet.

Informaatio

Tiedonvälitys on digitaalista, sanomalehdet ovat hävinneet. Tietoa tulee paljon ja on osattava valita oikeaa tietoa. Pohdittiin, kuka tietoa räätälöi. Vastareaktiona jatkuvalla aivoärsytykselle osa ihmisistä haluaa palata hitaaseen tiedonvälitykseen ja vastustaa digitaalista teknologiaa eläen ilman sitä.

Ikäihmiset ja nuoret

“Jäävätkö nuoret Ouluun enää vuonna 2053?”

Ryhmäkeskusteluissa pohdittiin myös ikääntyvien ihmisten elämää. Vanhuspalveluiden koheneminen on kysymysmerkki. Keskusteluissa pohdittiin myös, onko Oulu sellainen paikka vuonna 2053 missä haluaa viettää vanhuutta vai pitääkö tekohampaat hankkia Espanjasta ja elää Aurinkorannalla. Samoin mietittiin, kuka ikäihmisiä haluaa hoitaa. Syntyvyyttä ei ole saatu nousemaan, minkä vuoksi vanhojen yhteisöt ovat merkittäviä myös museokävijöinä. Suuret ikäluokat ovat jo poistuneet. Ihmisillä on aikaa ja ikäihmisetkin osaavat vaatia yhteisöllisyyttä.

Toisessa verstaassa hypättiin vuoteen 2073

Museot ja kulttuurit

Museotyöntekijöiden verstaassa lähdettiin liikkeelle siitä ajatuksesta, että museoinstituutio on edelleen olemassa vuonna 2073 ja nähtiin myös, että sen nimi on säilynyt museona. Käytiin keskustelua, onko nimenä vuonna 2073 *Oulun museo* vai *Pohjois-Pohjanmaan museo*. Museon nähtiin muuttuvan yhteiskunnalliseksi työkaluksi, ei itsetarkoitukseksi. Monikulttuurisena työympäristönä museot voivat 50 vuoden päästä toteuttaa nykyistä enemmän ohjelmia monikulttuuristen yhteisöjen kanssa, jolloin eri kulttuurien esitleminen vahvistuu. Pohdintaa sävytti myös kysymys siitä, mitä tallennetaan suomalaisena kulttuurina ja miten museoita käytetään. Museoon mennään samastumisen, kiinnittymisen ja elämysten vuoksi. Kaikkien tavoittaminen ja osallisuuden lisääminen ovat ainakin paljon aiempaa yleisempiä. Historiallista empatiaa voi harjoitella museossa ja kiinnittyä erilaisiin

yhteiskunnallisiin tilanteisiin. Kansalaiset vaikuttavat, ovat itse rakentamassa näyttelyitä ja kerronnallistavat kulttuuriperintöä.

Ajateltiin, että 50 vuoden päästä keskitytään aineettomaan kulttuuriperintöön ja ihmisten tarinoihin. Fyysisen objektin ja aineettoman perinnön erilainen arvottaminen pohditutti. Museo tallentaa kuitenkin myös ilmiöitä ja toimii yhteisöissä. Museolla on arvostusta ja resursseja. Pohdittiin, että teknologia mahdollistaa äly- ja ymmärryslasit ja -implantit, jotka mahdollistavat paljon, muun muassa simultaanitulkkauksen.

“Museot osallistavat yhteisöjen jäseniä kokemusasiantuntijoina.”

“Onko museologeja enää lainkaan?”

Osallistujia mietitytti, miten edelleen kehittynyt tekoäly muuttaa museohenkilökunnan työnkuvaa. Taideteosten kohdalla tekoälyn osuus lisääntyy, mutta teosten säilyttämiseen voi syntyä uusia ongelmia. Digitaalinen taiteenteko on vain yksi osa taidetta. Katsottiin, että piirtämisen ja maalaamisen taitoa arvostetaan, hidas tekeminen ja teosten ja kädentaitojen yhteys on vaikuttavaa. Luominen on ihmisaivojen ydintä. Museossa (uusio)materiaalisuus on noussut uudelleen suosioon välissä olleen digitaalisuutta painottaneen aikakauden jälkeen. Museot myös suosivat kiertotaloutta esimerkiksi näyttelyrakenteita uusiessaan. Ihmisille ei riitä enää kuvien katsominen, vaan halutaan koskettaa käsin sekä opetella tekemistä, mikä on yksi aineettoman kulttuuriperinnön ominaispiirre. Digitaalisuuden jälkeen on kaipuu esineiden korjaamiseen.

Mennyt koskeva tieto on edelleen merkityksellistä, mutta sen ei tarvitse tuoda esiin pelkästään menneisyyttä. Ryhmissä pohdittiin tätä kysymystä osana museoiden muutosta. Jos museo muuttuu avoimeksi julkiseksi tilaksi, tarjoaako se yhä tietosisältöä? Tarjoaako museo tietoa, ympäristön viihtymiselle ja ihmisten kohtaamiselle? Museo voi yhdistää eri piirteitä, myös elämyksellisiä. Säilytystilan tarve museokokoelmille herätti pohdintaa, samoin niihin

kuuluvat henkilöresurssit. Ryhmäläiset pohtivat myös museon energiankäyttöä esineiden säilyttämisessä. Museoiden yhteiskunnallinen rooli on ihmisten määrittämää ja sen voi muuttaa tarpeen mukaan. Verstaassa nähtiin, että yhteisölliselle organisaatioalustalle, joka jakaa tietotaitoa, on tarvetta myös tulevaisuudessa.

Museolla on valtaa, se voi toimia kriittisenä keskustelijana yhteiskunnassa. Museoalalla ihmisillä on myös valtaa päättää mitä kerätään ja tuodaan esille. Historia on vallanpitäjien vahvimpia aseita, joten valta konkretisoituu senkin kautta. Verstaassa esitettiin toisaalta myös kysymys, onko museoille enää mitään tarvetta. Kiinnostaako menneisyys ihmisiä myös vuonna 2073 vai menettääkö se merkityksensä? Keskustelua herätti myös globaalien ongelmien ratkaisemisen tärkeys jo aiemmin, jotta museoidenkin olemassaololla vuonna 2073 olisi väliä. Millaisia ovatkaan museon palvelut ja tehtävät vuonna 2073? Pohdittiin, onko museossa niin paljon tietoa, että historiatulkintaa voidaan kritisoida. Entä jos museoinstituutio poistuu, tuleeko jokin toinen taho, joka korvaa sen?

Tulevaisuuskuvittelussa nähtiin, että digitaalisuus palaa takaisin työkaluksi siirryttyään välillä syrjään. Museon keskeiseksi tehtäväksi nähtiin kommunikointi, vaikka tavat viestiä voivatkin muuttua. Nähtiin, että vapaaehtoisten määrä museotoiminnassa on lisääntynyt eikä palkkatyö määrittele kaikkea niin paljoa kuin vuonna 2023. Toisaalta pohdittiin ihmisten hidasta muuttumista ja aiempien futurististen tulevaisuuksien kapeaa toteutumista.

Luontosuhde

Nähtiin, että suhde luontoon ja eläimiin on muuttunut, mutta sitä, miten tämä konkretisoituu kaupungissa, oli vaikea hahmottaa. Pohdittiin, ettemme enää ajattelisi, että oravista olisi haittaa, vaan ruokkisimme niitä päivittäin pihallamme. Nähtiin, että Oulun kaupunkialueella on metsäalueita ja eletään rennommin eläinten kanssa. Punkkeja ei ole vaivana. Merenpinnan kohoaminen on tuonut enemmän vettä kaupunkiin ja museo sijaitsee veden rannalla. Veneellä tullaan töihin. Ihmiset ovat havahtuneet arvostamaan kanssalajisuutta. Keinolumi on keksitty ilmastonmuutoksen myötä, mistä on ollut myös hyötyä eläimille. Eläinmuseo on perustettu Ouluun. Post-humanistisempi maailma nähtiin mahdolliseksi, jolloin esimerkiksi matelijoita ei ole eettisesti oikein ottaa ihmisten kotiin lemmikiksi. Eläinten tulisi saada olla luonnossa. Mietittiin, että muistellaan 2020-luvulla kirjastoissa olleita eläiniltoja, jolloin ihmiset pääsivät

kohtaamaan kotieläimiä. Lajikirjo on ehkä suurempi kuin 2020-luvulla ja on ymmärretty eläinten merkitys ihmisten hyvinvoinnin edistäjänä. Ehkä toimitaan aktiivisemmin eläinten kanssa. Toisaalta mietittiin, että steriilissä yhteiskunnassa ehkä eläimet ja hajut eivät kuitenkaan ole toivottuja. Voi käydä myös niin, että liika steriiliys koetaan huonoksi valinnaksi.

Kaupunkitila

Oulussa tulee vuonna 2073 hallita monia kieliä. Nuoret ovat yhä monikulttuurisempi ryhmä ja senioreiden suuri ryhmä on enemmän kotoperäinen. Kaupungissa luonnon täytyy näkyä 2070-luvulla aivan eri tavoin, sillä vaatimukset vihreydestä kaupungeista kasvavat koko ajan.

Yhteisöllisyys

Mietittiin, että ihmiskunta voi olla vuonna 2073 rakkaudellisempi ja yhteisöllisempi. Pakon edessä yhteiskunta muuttuu, väestönkasvu voi sysätä muutospakkoon. Oulu2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkihankkeen ja kulttuuristrategian samaan visioon yhdistävä, taiteen ja kulttuurin merkitystä kaupunkikehityksessä nostava Kulttuuri-ilmastonmuutos on jo arkipäivää vuonna 2073. Suomessa asuu entistä enemmän maahanmuuttajia. Toisaalta kysymys nationalismista herätti keskustelua, onko Suomi 2070-luvulla sulkeutunut maa? Ovatko rajat kiinni ja ihmiset itsekkäitä? Nähtiin, että optimistisesti ajatellen 50 vuoden aikajanalla voidaan ehtiä myös siirtyä suvaitsevaisuuteen sulkeutuneisuuden jälkeen. Eteenpäin mentäessä voidaan löytää menneisyydestä hyviä asioita esimerkiksi vanhustenhoidosta perhepiirissä.

Kolmannessa verstaassa aikahyppy tehtiin vuoteen 2074

Museot ja kulttuurit

Verstaassa mietittiin, että ajatus museosta ei tulevaisuudessa ole pelkkä paikka tietyssä osoitteessa, vaan museo hyödyntää yhteisöllistä kaupunkitilaa, jolloin museossa voi vierailla

ilman fyysistä käyntiä. Museo on itsestään selvä osa kaupunkitilaa. Kaupunkitilassa myös sulautuvat yhteen eri asiat, kuten kulttuuri, luonto ja hyvinvointi siten, että eri toimijat vaikuttavat samassa paikassa. Museotoimintaa viedään myös lähimetsiin. Kulttuuri ja museo voivat tulla koteihin, jos fyysinen yhteisöllisyys on mahdotonta. Museon ajatellaan mahdollistavan luovia taukoja ollen paikkoja, joihin mennään kahvilan sijasta. Museon roolista pohdittiin, onko sen tehtävä enää säilyttää tavaraa vai olla enemmän yhteisöjä varten elävän kulttuuriperinnön tekemisen, säilyttämisen ja välittämisen paikka.

“Museo leviää rakennuksista ympäristöön.”

Verstaassa näkemyksenä oli, että museo voi opettaa selviytymiskeinoja muuttuvassa todellisuudessa, rakentaa luottamusta ja toimia turvallisena tilana. Museon tulisi jalkautua keräämään ihmisten tarinoita ja kokemuksia, mikä osaltaan luo matalaa kynnystä tulla museon käyttäjäksi. Museo nähtiin yhteiskunnallisena työkaluna, keskusteluympäristönä ja kommunikointivälineenä. Museon uusi rooli voisi olla tiedon luominen, analysoiminen, suodattaminen ja fasilitoiminen. Asiantuntijuuden nähtiin piilevän merkityksissä. Seniori-ikäisten kanssa museon nähtiin tekevän erittäin aktiivista yhteistyötä museotyöntekijöiden jalkautuessa asukkaiden luo.

Käsitykset yhteisöjen, museon ja kaupungin välisestä yhteistyöstä 2070-luvulla haastoivat ajatuksen erillisen yhteistyön suunnittelun tarpeesta. Yhteistyön kuviteltiin olevan jatkuvasti läsnä olevaa. Ajateltiin, että museossa voi käsitellä myös monenlaisia tunteitaan.

Museon ja historian merkityksen muuttumista hahmotettiin eri näkökulmista. Digimuseo nähtiin osana tulevaisuuden museoiden toimintaa. Virtuaaliset näyttelyt mahdollistavat museoiden ja eri aikojen kokemisen saavutettavammin. Museoissa kävijät voivat moniaistisesti tehdä aikahyppyjä eri näkökulmista.

Kun museon aikaulottuvuuteen kuuluu menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus, millainen vaikuttamisen työkalu museosta voi tulla? Toimiiko museo eri ryhmien näkemysten esitystilana, “showroomina”, ovatko eri yhteisöjen jäsenet museon kokemusasiantuntijoita?

Pohdittiin, hämärtyykö ”todellinen historia”, saako museo erilliset ryhmät tuomaan näkemyksiään esiin sekä sisältyykö ideologinen vaikuttaminen museon toimintaan.

Luontosuhde

Verstaassa ajateltiin, että 2070-luvulla tunnistetaan ihmisten ja eläinten välisen vuorovaikutuksen vaikutus hyvinvointiin ja kaupunkiympäristön vihreydestä huolehditaan. Museo kertoo myös lajeista, joita ei enää ole.

Yhteisöllisyys ja kaupunkitila

Verstaassa hahmotettiin, että kaupunkitilasta kehitetään yhteisöllistä. Kaikkien ihmisten tulevaisuusajatukset huomioidaan. On tärkeää, että kaikki pysyvät toiminnassa mukana. Museo järjestää tilaisuuksia keskusteluihin porukalla ja erilaisten näkemysten huomioon ottamiseen.

Teknologia ja informaatio

”Ihmisten ajatukset menevät automaattisesti museoillemme ja päättäjille.”

Entistä virtuaalisemman elämän toteutuessa tekoälyn vaikutusta ihmisen merkitykseen pohdittiin kriittisesti. Teknologialle halutaan uskaltaa kuitenkin antaa mahdollisuuksia. Esimerkiksi patsaista, rakennuksista tai puistoista voisi saada tietoa kylteistä QR-koodin avulla. Tulevaisuuden tekoäly voi mahdollistaa virtuaalisen yhteyden, jolloin ihmisten ajatukset voivat mennä suoraan museoillemme ja päättäjille. Teknologiat tuovat kokemukset entistä immersioivimmiksi. Tieto kasvattaa ymmärrystä ja tietoa kasvatetaan kulttuurin kautta.

Maailma, Suomi ja Oulu

Maantieteellisesti maailma muodostuu Aasiasta, Euroopasta ja Amerikasta. Erityisesti nuorten ikäryhmässä nähtiin monikulttuurinen todellisuus. Globaali huumeongelma käännettiin pääläelleen niin, että ihmiset ovat ottaneet huumeet hyötykäyttöön, jolloin niitä käyttää 98 prosenttia väestöstä. Maapallon asukkailla ajateltiin myös olevan yhteys Maan

ulkopuolisiin kulttuureihin, mikä on muuttanut ihmiskunnan ajattelua ja etenkin ihmisten luonto- ja eläinsuhdetta.

Ympäristökysymykset nähtiin haasteena. Ryhmäkeskusteluissa esitettiin ajatus myös siitä, että ilmastomuutoksen hillintään ja vihreään siirtymään liittyvät tehdyt teot nähdään vuonna 2073 virheiksi, koska uusiutuvaan energiaan perustuvat ratkaisut ovat tuhonneet luonnonympäristöjä samalla, kun ovat vähentäneet hiilipäästöjä ilmakehään. Nationalismin vaikutukset herättivät kysymyksiä. Suomea pohdittiin toisaalta suljettuna, toisaalta avoimena yhteisönä. Pohdittiin tulevaisuutta, jossa kulttuuri-ilmastonmuutos on tapahtunut ja itsestään selvää. Keitä tuolloin Oulussa asuu? Ottaako Oulu ilmastopakolaisia vastaan?

Uskottiin, että Oulussa toimijat "ovat pulssilla". Tutkimustiedon hyödyntäminen nähtiin tärkeäksi esimerkiksi dystopioiden ja muutoksiin sopeutumisen kohdalla. Kysymyksiä herätti myös ajatus ajasta ja individualismista verrattuna yhteisöllisyyteen. Mistä yhteiskunta muodostuu, onko suomalaisuutta? Määrittelevätkö ihmiset itseään yhteisöjen kautta vai yksilöinä? Onko ihmisillä enemmän aikaa vai koetaanko, ettei aikaa ole?

3.3. Nykyisyys ja muuttuva museotyö

Ensimmäinen verstaas

Verstaassa korostettiin paikallisten yhteisöjen tarpeiden tunnistamista ja tunnustamista. Museon tavoitteena on olla ennakkoluuloton, avoin ja matalan kynnyksen foorumi. Museon ei pidä toimia vain seiniensä sisällä, vaan mennä sinne, missä ihmiset ovat. Dialogin rakentamisen ja polarisaation vastustamisen tulee olla aktiivista, ettei jäädä "omaan kuplaan". Museot voivat tarjota turvallisia tiloja käydä dialogeja, joissa ei pyritä aina samanmielisyyteen.

Pohdittiin, että tarvitaan uudenlaisen museokäynnin mahdollistamista ja opettamista. Ajateltiin, että museoissa käydään eri päivinä eri syistä, arkisia piipahduksia esimerkiksi museokaupassa tulee tukea. Erilaisten yhteisöjen kanssa tehdyt pop-up-näyttelyt voivat tuoda uutta näkökulmaa ajatteluun, virkistää. Toisena päivänä kävijä ehkä osallistuu työpajaan.

Aktiivinen jalkautuminen kaupunginosatapahtumiin ja kynnyksen madaltaminen ovat keinoja tavoittaa erilaiset ihmisryhmät: monet underground-piirit, leijonaporukat ja muut yhteisöt. Kuuntelun ja keskustelun jälkeen heille voi ehdottaa konkreettista yhdessä tekemistä. Näyttelyiden suunnittelussa yhteistyötä ja kuuntelua on kehitettävä niiden kanssa, jotka tietävät asiasta ja tuovat erilaisia käyttäjäkokemuksia ja rajoitteita esiin. Näyttelyihin tulee saada kertomuksia ihmisten kokemuksista, tunteista ja muistitiedosta. Osa oululaisesta kulttuuriperinnöstä kiinnostuneista yhteisöistä on vain sosiaalisen median kautta yhteydessä Ouluun. He voivat olla ulkosuomalaisia tai entisiä oululaisia, jotka aktiivisesti jakavat vanhoja kuvia ja muistoja esimerkiksi Facebookin ryhmissä.

Museo voi monin tavoin herätellä aktiiviseen kulttuuritoimijuuteen. Ihmisiä kannustetaan tekemään itse museossa. Toisaalta ihmiset voivat tulla myös vain seuraamaan ja kokea osallisuutta ilman aktiivista tekemistä. Haasteena museoviestinnässä on melko ylätasolla liikkuva keskustelu. Saavutettavuuteen liittyy myös raha: museoon tulisi päästä ilmaiseksi. Museon arkipäiväistäminen samanlaiseksi paikaksi kuin kirjasto muuttaisi asenneilmapiiriä tasavertaisemmaksi ja poistaisi toisinaan vielä näkyvää elitististä leimaa. Esimerkiksi taidemuseoiden kohdalla esteenä voi olla ennakkoajatus siitä, että tulisi tuntea taidetta etukäteen. Museolla voisi olla myös koiraparkki, koska ulkoilijoita on paljon. Museolaisten on hyvä osallistua sosiaalisen median olemassa oleviin kuva- ja keskusteluryhmiin ja mainita näyttelykäynneistä muille. Jokainen voi itse viedä lapsia museoon, tehdä siitä arkisen asian, jota ei tarvitse suunnitella.

“Uuden kulttuuriperinnön esiin nosto osaksi oululaisuutta ja kokoelmia.”

Kaikki yleisöt eivät pysty omaksumaan suomen kielellä olevaa tietoa. Museonäyttelyiden teksteissä ja vuorovaikutuksessa yhteisöjen kanssa tulisi käyttää myös englantia. Millainen onkaan ei-kantasuomalaisten Oulu? Verstastyö nosti esiin huomion, ettei monikulttuurisuus näy tallennustyössä vuonna 2023. Museoiden tavoitteisiin tulisi sanoittaa selvemmin suunta, joka tarjoaisi yleisöille tietoa ja sukelluksia eri kulttuureihin. Muut kun kantasuomalaiset ovat liian harvoin mukana museotoiminnassa. Museot voivat tarjota yleisöilleen sukelluksia eri

kulttuureihin. Euroopan kulttuuripääkaupunkina toimiminen vuonna 2026 on myös ajankohtainen mahdollisuus korostaa elävää monikulttuurista perintöä.

“Museon väelle koulutuskehityssuunnitelma, kuulumaan työhön jatkuvana ja pakollisena.”

Museossa muutos edellyttää myös markkinointi-, osallisuus- ja viestintäsuunnitelmien laatimista, ”benchmarkkaamista” ja suunnitelmien aktiivista päivittämistä. Ehkä osallisuutta aktivoisi esimerkiksi säännöllisesti kokoontuvat klubit (esimerkiksi taideklubi). Museon sisältä päin katsottuna kaikkien on hyvä tiedostaa, että muutosprosessi on pitkä. Siinä tarvitaan armollisuutta ja sitkeyttä suunnata kohti tavoitteita. Verstaassa tunnistettiin myös, ettei aina ole valmista vastausta olemassa. Tärkeintä on kuitenkin jättää norsunluutorni ja asennoitua pohtimaan, miten kaikkien ääni saataisiinkaan kuuluviin. Positiivisen palautteen ja kiitoksen antaminen koettiin toimeksi, joka olisi hyvä tietoisesti ottaa käyttöön.

Toinen verstaas

Toisessa verstaassa pohdittiin museoinstituution pysyvyyttä ja muuttumista, museon merkityksiä ja palveluja sekä nostettiin esiin museon tehtävä pohtia ja esittää menneisyyttä ja sitä koskevaa tietoa. Keskusteluissa pohdittiin identiteetin ”pönkittämistä” ja valtaa, yhteyttä tietosisällöistä tietotaitoon. Kestävyyskysymykset tulivat keskusteluissa esiin henkilökohtaisina ruokailutapoina ja esimerkiksi museoravintolan suunnitteluna.

“Onko lehmiä enää olemassa, kun maataloutta ja lihansyöntiä ajetaan alas?”

“Miten saadaan lisättyä moniäänisyyttä ja mahdollista osallisuutta?”

Keskusteluissa tunnistettiin museon rooli yhteiskunnallisena työkaluna. Esimerkiksi kriittisen keskustelun mahdollistaminen kaikille nähtiin tärkeäksi. Museotyön ytimessä nähtiin tietoisuus yhteisöistä sekä näissä yhteisöissä toimiminen. Museo voi kannustaa dialogiin aivan

konkreettisesta yksilölähtöisestä kestävästä toiminnasta, mitä jokainen voi valinnoissaan toteuttaa, esimerkkinä mainittiin roskien keruu ja kulutuksen vähentäminen. Jos kaikki tekevät omia pieniä toimintojaan, siitä tulee yhdessä suuri vaikutus. Kertakäyttökulttuurin välttäminen, asuinpaikan valinta ja mahdollisuuksien mukaan omavaraisuus puhuttivat. Arkisissa valinnoissa on myös ristiriitaisia valintatilanteita. Onko sähköauton käyttö luonnon kannalta järkevä ratkaisu?

Aktiivisen toimijuuden herättämiseksi museo voi välttää syylistämistä ja konfliktia ja pyrkiä dialogiin. Halvimman esineen tai tavaran hankkiminen kaukaa maailman toiselta puolelta on yleistä tänään, mutta museo voisi päättää, ettei niin enää toimita, vaan suositaan kotimaista tuotantoa ja tiedottaa siitä. Lentämisen päästöjen kompensointi voisi myös olla museoissa esimerkillistä toimintaa. Hiljaista vaikuttamista voi tehdä myös arjessaan yksityishenkilöinä.

Pohdinnat kestävyyskysymyksistä tulivat esiin myös muun muassa siinä, onko museotyö resurssiviisasta ja voiko kokoelmanhallintaa tehdä poistojen kautta. Museokeskukselle suunniteltavan uuden rakennuksen kohdalla pyritään katsomaan kestävään tulevaisuuteen niin, että rakennus olisi myös 100 vuoden kuluttua toimiva eikä jatkuvia peruskorjauksia ole tarvittu. Kompromisseja joudutaan aina tekemään, mutta ideologinen pohja kantaa. Perusnäyttelyn uusiminen esimerkiksi 15 vuoden välein ei tarkoita, että aineistot hävitettäisiin, mutta kysymys sisällön kulttuurisesta ja sosiaalisesta kestävydestä on huomioitava. Näyttely heijastaa omaa aikaansa, jokaisella uudella sukupolvella on eroja, joiden pitäisi näkyä perusnäyttelyissä. Ehkä tulevaisuus laajentaa kokemusten luomista ja osallisuuden mahdollisuuksia.

“Pyritään tutkimaan hankinnat kestävä kehityksen näkökulmasta.”

Museoammattilaisten taidoksi nähtiin myös oma intohimo työhön. Osallistujat korostivat, että museotyöntekijöillä tulisi olla taitoa miettiä museota käyttäjien näkökulmasta käsin. Millaista hyvää museo voi tuottaa lähialueella? Dokumentointi ja jalkautuminen mahdollistavat dialogia, mutta haasteena on tavoittaa etuoikeutettujen, vallan keskiön, sijaan mahdollisimman monia ja saada laajennettua toimintaa “ulkokehille”. Tämä edellyttää

uudenlaista yhteistyötä uusien tahojen kanssa. Museosta voidaan myös mennä vierailemaan kouluihin ja pyrkiä luomaan positiivisia mielikuvia museosta niillekin nuorille, joiden perheet eivät ole tuoneet heitä museoon. Tunnistetaanko riittävästi, millaisia esteitä museokäynnille on? Voisiko museossa käynnin lahjakorttipalvelun tehdä hyvin helpoksi? Museon aukioloajat otettiin keskustelussa esiin asiana, johon tulisi kiinnittää huomiota. Museoiden myöhemmät aukioloajat laajentaisivat saavutettavuutta myös päivätyössä toimiville. Materiaalien kierrättämisen rinnalla myös näyttelyjen kierrättäminen voisi olla aktiivisempaa. Museo voi tuoda maailmalta tai muista suomalaisista kaupungeista näyttelyitä Ouluun, jolloin myös matkustaminen vähenisi. Mainonnassa ja vuorovaikutuksessa tapahtuvan sanallistamisen avulla tämänkaltaiset kynnykset voivat madaltua. Museokokoelmia kohtaan kasvavaan kiinnostukseen voisi vastata laittamalla hakupalvelu Finnaan runsaammin sisältöjä koettavaksi.

Kolmas versta

Ympäristökysymykset näkyivät verstaan keskusteluissa voimakkaasti tämän päivän haasteisiin vastaamisessa. Museoiden energiaomavaraisuus nähtiin tärkeäksi. Samoin museoissa tulisi panostaa datan kestävien tallennus- ja käsittelykäytäntöjen luomiseen. Kaiken kaikkiaan kaivattiin aikaa kestäviä ratkaisuja ja konkreettisempia ympäristö- ja ilmastotekoja, jotta meillä on tulevaisuus edessä myös 50 vuoden päästä.

“Ei ole häpeä muuttaa mielipidettä.”

Nähtiin, että digimuseo on museoiden toiminnassa vielä liian vähäisessä käytössä, virtuaaliset näyttelyt mahdollistavat niiden kokemisen saavutettavammin. Kokoelmapoistoja kannustettiin miettimään elinkaarimallin mukaan. Osallistujat toivat esiin myös museota laajemman näkökulman ehdottamalla, että kaikkien julkisten organisaatioiden hankinnoissa tulisi edellyttää ekologisesti kestäviä materiaaleja, kierrätystä ja uusiokäyttöä. Kiinteän infrastruktuurin pitkäjänteisyys tulisi huomioida myös tiloissa, joita museo vuokraa ulkopuolisille toimijoille, kuten museokahvilalle. Myös hiilijalanjäljen laskeminen uudeksi normaaliksi kaikessa toiminnassa mainittiin.

Ajateltiin, että museon tulee sisällyttää toimintaansa toivo ja luoda tie kohti toiveikkuutta. Pohdittiin, että menneisyyden voi nostaa voimavaraksi ja löytää sieltä esimerkkejä ihmisten ympäristösuhteeseen, kulutuksen vähentämiseen samoin kuin esineitä koskevaan huolenpitoon. Nähtiin, että keskustelua tulee herättää avoimesti ja on hyvä pyrkiä suvaitsevaisuuteen. Monikulttuurisuutta pidettiin voimavarana, toisaalta museossa voi tutkiskella myös oululaisia perinteitä ja persoonallisuuksia. Museo voi toimia tasa-arvon ja yhdenmukaisuuden vankkana edistäjänä ja sen tulisi huomioida kaikki erilaiset ihmiset. Museo voi edistää osallistavaa demokratiaa.

“Se on tärkeää, että kaikki pysyvät mukana.”

Digitaalisten taitojen rinnalla pohdittiin, onko tulevaisuudessa tärkeää osata myös vanhoja selviytymistaitoja. Osallistajat näkivät, että synkän kulttuuriperinnön teemat tulisi sisällyttää museon toimintaan ja menneestä kertovia omia kokoelmia käyttää laajemmin.

3.4. Tulevaisuusperinnöt eli mitä taitoja nyt tarvitaan?

Tässä alaluvussa on eritelty listaksi kolmen verstaan osallistujien luomia tulevaisuusperintöjä. Listassa on sekä ryhmien keskustelustaan paperille kirjaamia että ryhmäkeskustelujen äänitteistä poimittuja tulevaisuusperintöjä. Niissä on nähtävissä keskenään samantapaisia taitoja, joiden avulla tulevaisuutta halutaan rakentaa nykyhetkessä. Tavoitteena on museo, joka rakentaa Ouluun kestävästä yhteisöllisyyttä, kaupunkitilaa ja luontosuhdetta tavoilla, joita luvuissa 3.2 ja 4 on kattavammin kuvattu. Erityisesti erilaisten ihmisten tavoittamisen taidot museotyössä näkyvät hieman eri tavoin eri verstaissa. Tulevaisuusperinnöt eivät koske vain museotyötä, vaan heijastavat myös muuttuvaa museosuhdetta ja sen tukemista osana museotyötä sekä laajemmin kestävyysmurrosta.

Ensimmäisen verstaan tulevaisuusperintöjä:

1. Museon taito tarjota turvallinen keskustelu ympäristö kaikille; myös dialogeille, joissa ei pyritä aina samanmielisyyteen.

2. Taito luoda kohtaamisia, tavoittaa erilaiset yleisöt ja toimia aktiivisesti kuplautumista vastaan.
3. Kuuntelu- ja dialogitaidot eri mieltä olevien kanssa. Kuuntelun ja keskustelun ohessa eri osapuolet voivat ehdottaa konkreettista yhdessä tekemistä.
4. Taito esittää monipuolista, monikulttuurista kulttuuriperintöä sekä huomioida näyttelysuunnittelussa erilaisten kävijöiden näkökulmat ja tarpeet (*design for all*).
5. Positiivisen palautteen antamisen taito koettiin toimeksi, joka olisi hyvä tietoisesti opetella ja ottaa käyttöön.
6. Taito hyväksyä keskeneräisyys pitkissä prosesseissa.
7. Taito madaltaa osallistumisen kynnystä kaikille tulisi kehittää museossa.
8. Taito mainostaa, tuoda arjessa myönteisiä museokokemuksia esiin.
9. Taito opettaa uudenlaista museokäynnin kulttuuria erityisesti lapsille ja nuorille.
10. Taito tuottaa iloa ja hyvää mieltä kaikille, mikä edellyttää taitoa ajatella uudella tavalla myös museon käyttäjiä ja heidän tarpeitaan ilman lokerointia.

Toisen verstaan tulevaisuusperintöjä:

1. Taito vahvistaa sosiaalista kestävyyttä museotyössä mahdollistamalla osallisuutta moniäänisissä yhteisöissä esimerkiksi jalkautuvan työpajan ja dokumentoinnin muodossa.
2. Näyttelyjen kierrätys (rakenteet ja sisällöt) Suomen mittakaavassa ja kansainvälisten kiertonäyttelyjen kierrätys.
3. Taito hyödyntää digitaalisia alustoja laajan saavutettavuuden lisäämiseksi (mm. virtuaaliset museonäyttelyt).
4. Taito kerätä museokokoelmia laaja-alaisesti myös synkistä kulttuuriperinnöstä.
5. Saavutettavuutta lisäävien valintojen taito (museot ilmaiseksi, aukioloajat laajemmaksi, museo seinien ulkopuolella resursoimalla aikaa joustavan työajan puitteissa).
6. Kyky tuoda sisältöjen esittämiseen museokävijöitä palvelevia tapoja.
7. Taito luoda polkuja kohti toiveikkuutta.
8. Taito tuoda kestävyysnäkökulmat työhön (mm. hankintojen kriteerit, kaupunkipyöräily, kierrätys, jatkuvuus, kokoelmien ja tilojen elinkaarimallit).
9. Taito käyttää kestäviä markkinointi- ja viestintätaitoja (mm. kansantajuisuus ja monikielisyys).
10. Taito opetella tekemään monenlaista itse.
11. Taito pohtia, mitkä ratkaisut kestävät aikaa ja mitkä eivät.
12. Taito luopua kertakäyttökulttuurista.
13. Hiilijalanjäljen laskeminen uudeksi normaaliksi.
14. Manifestoivaa puhetta kohti toivoa ja toiveikkuutta tulisi lisätä, jotta päästään ratkaisuja kohti.

Kolmannen vertaan tulevaisuusperintöjä:

1. Taito tarjota museokävijöille turvallisia kaupunkitiloja.

2. Taito toimia rohkeasti, ajatella uusin tavoin ja herättää keskustelua, pysyä avoimena ja suvaitsevaisena.
3. Taito nähdä, että kulttuuri parantaa hyvinvointia, ja kehittää kummitoimintaa.
4. Muutos vaatii dialogitaitoja ja erilaisia vuorovaikutuskanavia.
5. Kyky tehdä yhteistyötä kansainvälisen tiedeyhteisön kanssa.
6. Taito toteuttaa asiakaslähtöistä viestintää ja markkinointia.
7. Taito viestiä kaupunkilaisille oikein.
8. Vuorovaikutus- ja osallistamistaitoja, jotka tukevat museon tehtävää tiedonkeruussa ja -tuottamisessa sekä osallistavan demokratian toteuttamisen onnistumisessa.
9. Taito miettiä kaupunkitilaa ja alueiden persoonallisuutta luovasti, Oulun omaleimaisuutta uudelleen.
10. Taito huomioida ihmisten tulevaisuustoiveet.
11. Taito panostaa datan kestävien tallennus- ja käsittelykäytäntöjen luomiseen.

4. Johtopäätökset ja pohdinta

Kolmen tulevaisuusperintöverstaan sarja korosti museota ennakoluulottomana, avoimena ja kynnykseltään matalana foorumina, jonne kaikki ovat tervetulleita. Museon erityistehtäviksi koettiin kommunikointi ja moniäänisen yhteisöllisyyden fasilitoiminen. Museota toivottiin kehitettävän kuuntelevampaan ja jalkautuvampaan suuntaan. Kunakin aikana on mietittävä mistä syystä museoon tullaan ja miten sitä käytetään.

Aidosti saavutettava museo on myös ilmainen, sillä museokäynneissä taloudellinen eriarvoisuus korostuu museokortista huolimatta. Museokortti maksaa tämän kirjoittamisajankohtana 79 euroa, mikä on monille aivan liikaa. Oulu nähtiin tulevaisuudessa moninaisten kulttuurien paikkana, jolloin myös museon työympäristö on monikulttuurinen ja kansainvälinen yhteistyö on olennaista. Dialogin rakentamisen ja polarisaation vastustamisen tulee olla aktiivista, ettei jäädä ”omaan kuplaan”. Rasistinen puhe täytyy hylätä kaikkialla ja sen sijaan tulisi olla taito tukea ihmisiä. Museo voi toimia esimerkkinä muille organisaatioille dialogisuuden mahdollistamisesta ja konfliktin välttämisestä, jos se näin haluaa profiloitua.

Elinikäinen oppiminen ja eri ikäluokat on muistettava osallistamisessa. Lapset ja nuoret ovat erityistä huomiota kaipaava ikäryhmä. Museossa saa vain piipahtaa sekä kokea sen verran kerrallaan, kun jaksaa. Nuorten tulisi sisäistää ajatus siitä, että he ovat toivottuja kävijöitä museoon, yksin tai yhdessä.

“Museo yhtenä vuorovaikutuskanavana.”

Sosiaalisuutta mahdollistavat menetelmät olisi otettava käyttöön laajemmin. Näihin kuuluvat esimerkiksi dialogia vahvistavat työpajat, erilaiset tulevaisuusverstaat ja (taide)klubit. Museossa tai kaupunkitapahtumissa dialogia voisi rakentaa tietoisesti päättäjien ja asukkaiden välille. Sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuuden edistämiseksi museon tulisi aktiivisesti luoda yhteisöille mielenmaisemaa yhteisöistä museoon päin suuntautuville aloitteille. Kävijät voivat myös haluta keskustella museotyöntekijöiden kanssa, ehdottaa järjestettäviä tapahtumia, esitelmien aiheita tai näyttelyteemoja. Tapahtumat voisivat toimia myös museon toiminnan palautekeskusteluina. Myös medialukutaidon vahvistaminen nähtiin tärkeäksi. Se voi saada monia eri väyliä ja toimintatapoja, joita tulisi eri kohderyhmien kanssa myös yhdessä ideoida. Kummitoiminnan kehittäminen nähtiin vielä vähäiseksi.

Kaikissa verstaissa pohdittiin ainakin jonkin verran sitä, miten museo voi vastata aikansa viheliäisiin ongelmiin. Huoli luonnosta ja ihmisten toiminnan mahdollisuuksista luoda kestävämpää tulevaisuutta näkyi keskusteluissa. Museotyön ympäristöjalanjäljessä korostuvat tilat. Prosessien nähtiin tiivistyneen kokoelmapuolella jo paljon, kokoelmapolittinen ohjelma nähtiin tärkeäksi työkaluksi. Resurssit liittyvät tilojen lisäksi työmäärään. Nähtiin, että perustyössä on iso työvelka, mutta voiko velan hyväksyä? Jostain pitää luopua, jos halutaan tilalle jotain uutta. Ekologisesti kestävämpi tulevaisuus oli yksi tulevaisuuden teemoista, jota avattiin ryhmissä esimerkiksi pohtimalla liikennettä. Murrosta tukeviksi keinoiksi koettiin yksityisautoilun vähentämisen taito. Toisaalta vielä tänään autoilijoita kiinnostaa myös parkkipaikan löytyminen museoon tullessa. Kaupungin julkista liikennettä tulisi monipuolistaa ja liikkumista tulisi kehittää saavutettavaksi. Ekobussien ajatus tuotiin esiin.

Tulevaisuusperinnöissä oli runsaasti kestävyystaitoja, jotka tukevat ekologista kestävyyttä (esimerkiksi taito panostaa datan kestävien tallennus- ja käsittelykäytäntöjen luomiseen) sekä kohentavat sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä (esimerkiksi taito madaltaa osallistumisen kynnystä kaikille). Museotyössä on jo tehty asioita kestävyysmurroksen hyväksi, mutta vielä on

parannettavaa. Omien kokoelmien laajempi käyttö olisi kestävämpää kuin kaukaa tuodut näyttelyt, mutta lähtökohtana tulee olla ihmisten kiinnostus ja monipuolisuus.

Verstaissa korostui, että tarvitaan asenneilmapiiirin muuttumista ja rohkeaa visiointia, ymmärrystä laajaa kulttuurikäsitystä kohtaan. Tietoisuus muutoksesta sekä ajatus yksilöistä ja yhteisöistä aktiivisina toimijoina viitoitti keskustelua taidoista ja teoista. Omat tietoiset valinnat ja oma toiminta voi toimia esimerkkinä laajemmalle muutokselle. Tärkeimpien toivottuihin tulevaisuuteen vievien taitojen valinta ei ollut aina helppoa. Merkityksellistä on taito osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Se nähtiin tavoiteltavana tulevaisuusperintönä, joka vahvistaa myös museon roolia yhteiskunnassa.

Tässä analyysissä esiin tulleet esimerkit korostavat sitä, että totutut tavat eivät aina ole parhaita, kestäviä tai säilyttämisen arvoisia. Museon ja yhteiskunnan muutoksen pitkä prosessi edellyttää myös taitoa olla armollinen ja kehittää sitkeyttä. Myös hyvän huomaaminen positiivista palautetta ja kiitosta antamalla nähtiin taitona, joka voi tukea yksilöitä muutosprosessissa.

Ensimmäisen verstaan ryhmät työskentelivät innostuneesti ja osallistujien erilaiset taustat toivat moninaisia näkökulmia keskusteluihin. Moniäänisyyden tavoittamisen tärkeys korostui keskusteluissa. Ensimmäinen verstaas toimi seuraavien verstaiden suunnittelulle erinomaisena pohjana ja osallistujat kokivat tulevaisuusperintöverstastyöskentelyn toimivaksi osallistamisen tavaksi. *Toisessa verstaassa* museon henkilökunta kohtasi toisensa käynnissä olevassa muutosprosessissa, minkä takia verstaas koski konkreettisemmin osallistujien omaa työtä. Keskustelu olikin runsasta ja antoisaa. Jäi vaikutelma, että museon muutosprosessia, dynaamisen museon konseptia ja tulevaisuusperinnön käsitettä olisi voinut avata ennen loppupurkua. Museoammattilaiset pohtivat museonäyttelyssä toteutetussa empatiahypyssä aktiivisesti erilaisia tapoja kokea ja tulkita näyttelytaidetta. Ryhmäkeskusteluissa päästiin moniäänisyyteen. *Kolmannen verstaan* ilmapiiri oli aktiivinen, keskusteleva ja innostunut. Avasimme johdanto-osiossa tulevaisuusajattelua ja tulevaisuustyöskentelyn perusteita huolellisesti sekä kävimme läpi turvallisen tilan periaatteita. Muista verstaista poiketen, tämän verstaan tulevaisuustyöskentelyssä pienryhmissä jakauduttiin ensin pareiksi, jotka ohjeistettiin luomaan mahdollisimman yllättävä tulevaisuus vastaten annettuun

keskustelukysymykseen. Pareittain luodut tulevaisuudet jaettiin koko pienryhmälle, minkä pohjalta keskustelua jatkettiin. Keskusteluohjeissa kerrottiin, että tulevaisuuden pohtiminen tuo näkemyksiä ja lisäarvoa tähän päivään, ei niinkään ohjaa vain yhteen tulevaisuuteen tai tietynlaiseen kulttuuriin.

Loppukeskustelun palautteessa osallistujat kiittivät tulevaisuusajatteluun herättelystä ja kokivat, että keskustelu tulevaisuudesta olisi tärkeää laajemminkin. Puheenvuoroihin kuului myös toivon sanallistamisen merkitys, rohkeus oman mukavuusalueen ulkopuolelle menemiseen ja konfliktitilanteiden kohtaamiseen sinnikkyys. Museotyön kehittämiseksi verstaas antoi konkreettisia ideoita. Museosta saadussa palautteessa korostettiin, että verstaalle asetetut tavoitteet ylitettiin. Tämä oli myös fasilitaattoreiden kokemus. Tulevaisuustyöskentely koettiin hyödylliseksi, ja sitä toivottiin jalkautettavan laajemmin paitsi museon myös kaupungin päätöksentekotilanteisiin.

LIITTEET

Liite 1. Osallistujat ja ryhmäjako ensimmäisessä verstaassa

Ryhmä 1: Karoliina Autere, Harri Kononen, Minna Korolainen, Kirsi Laurén ja Anna Nieminen

Ryhmä 2: Heli Puustinen, Kaisu Miettinen, Ville-Mikko Sikiö, Jonna Mölläri ja Emma Hirvisalo

Ryhmä 3: Jenna Mutanen, Johanna Latvamäki, Hanna Jakku, Arja Keskitalo ja Hannu Saunaluoma

Ryhmä 4: Miia Hietala, Juhani Turpeinen, Maria Julkunen, Tiia Jefremoff ja Heli Hannus

Ryhmä 5: Maria Kaasinen, Jani Hannus, Iida Kauhanen, Riikka Isoaho-Nousiainen, Sami Ylisaari ja Maiju Oikarinen

Liite 2. Osallistujat ja ryhmäjako toisessa verstaassa

Ryhmä 1: Karoliina Autere, Patrik Franzen, Matleena Riutankoski, Riikka Isoaho-Nousiainen ja Pauliina Lapola

Ryhmä 2: Maisa Lukkari, Satu Larivaara-Heikkala, Jukka Pitkänen, Riina Veijo ja Seija Jalagin

Ryhmä 3: Ilkka Lähteenmäki, Marja Halttunen, Anna-Riikka Hirvonen, Dita Tammivaara, Mika Sarkkinen

Ryhmä 4: Jenna Mutanen, Terhi Taipaleenmäki, Pekka Olsbo, Sonja Rainasalo ja Tuija Visuri

Ryhmä 5: Eija Konttijärvi, Juhani Turpeinen, Henna Rautio, Roope Järvinen ja Maria Julku

Liite 3. Osallistujat ja ryhmäjako kolmannessa verstaassa

Ryhmä 1: Karoliina Autere, Veera Sippola, Mikko Merihaara, Anneli Näppä, Selina Väliheikki

Ryhmä 2: Anna-Riikka Hirvonen, Jenna Mutanen, Pekka Simonen, Susa Vikeväkorva

Ryhmä 3: Heini Harju-Könnö, Lyly Rajala ja Tuija Pohjola, Henri Aavavirta

Liite 4. Tulevaisuuden reunaehdot vuodelle 2053 (verstaas 1)

VESI: Ilmastonmuutoksen myötä vedenpinta on noussut Suomenlahdella niin, että Oulun vanha tori on veden alla ja keskusta on siirretty Kiiminkiin.

LIKKUMINEN: Talvella kätevin kulkuväline Oulussa on vene. Ilmastonmuutos on vaikuttanut talven lumiolosuhteisiin, ja entisiä talvipyöräilyreittejä ei enää kalustouudistuksista huolimatta voida ylläpitää.

TEKNOLOGIA: Oulun edustalla toimii Pohjoismaiden isoin vetypuisto, joka on alueen isoin työllistäjä.

ARKI: Ihmiset viettävät suuren osan päivästä ulkona, ympäri vuoden.

TIETO: Osa ihmisistä seuraa vain itselleen luotua ja räätälöityä tietoa, myös menneestä.

TYÖ: Työpäivän pituus on 4 tuntia. Työpäivään voi kuulua vapaaehtoistyötä.

IHMISET: Yhteiskunnan tukirakenteiden vähentymisen vuoksi ihmiset muodostavat pieniä itsestään huolehtivia yhteisöjä. Väestö on vanhentunut ja samaan aikaan Ouluun on muuttanut muualta nuorta väkeä.

YHTEYDET: Uusien yhteyksien vuoksi Oulusta liikutaan enemmän Ruotsiin ja Norjaan ja sieltä kauemmas maailmalle kuin muualle Suomeen.

Liite 5: Tulevaisuustarina 2070-luvusta (verstaas 2)

ParasRakas museon virallinen alaotsikko-nimi on *Kanssalajisuuden museo* (auki 24 h). Ihmiskeskeisestä maailmankuvasta on siirrytty uuteen normaaliin, jossa ihminen nähdään osana luontoa eikä sen hallitsijana. Ihmisten uudenlainen luontosuhde näkyy muuttuneena, hyvin näkyvänä ja voimakkaana suhteena toisilajisiin, joiden kanssa jaettu elämä koetaan yhä tärkeämmäksi. Eläinten kirjo on laaja, pelkät aiemmilta vuosikymmeniltä tutut, yleisimmät kotieläimet eivät ole ainoita eikä ennen *eksoottisena* pidettyjä kotieläimiä enää nimitetä sellaisiksi. Ajatus museosta on muuttunut. Museo on kirjastoa suositumpi pistäytymispaikka. Se toimii toisin kuin ennen myös taloudellisesti. ParasRakas museo saa tuloja myös majoitustoiminnasta: sillä on 500 yöpymiskapselia vihertuvissa ja niille on valtava kysyntä. Kapselin hintaan kuuluu museokäynti, aamiainen yöilmoihin nousevassa, näköalan Ouluun tarjoavassa museokahvilassa sekä - jos yöpyjä niin haluaa - vierailijan oman elämäntarinan, esineen tai tunteita ilmaisevan äänen tallentaminen museon kokoelmiin. Tulija voi kuitata kerran kuussa yöpymisen lahjoittamalla kasvin pistokkaan vihertupa. Kasvien tuottamien äänien konsertit ovat kävijöille ilmaisia. Myös museotyön ajatus on muuttunut. Museon työntekijät, jotka edustavat kymmeniä erilaisia kieliä ja kulttuureita, kuuntelevat kävijöiden ajatuksia ja keskustelevat eri kielillä kävijöiden kanssa suurimman osan työpäivästä. Museokävijät voivat olla töissä museossa hetken taitojensa mukaan: osa kokkaa hyönteisherkuaterioita vieraille, toiset tarjoavat koululaisille arvokeskustelu-kerhoja tai tekevät romusta taidetta yhdessä esimerkiksi muistisairaiden ja heidän omaistensa kanssa.

Museossa on elämille hoitolat: ihmiset tuovat mukanaan pieniä ja suurempia eläinystäviä, sillä heillekin halutaan seuraa ja uusia kokemuksia. Käärme- ja kilpikonnaparkki, kissa- ja koiraparkki ovat 24/7 auki ja niiden hoitajiksi museo on kouluttanut nuoria, jotka haluavat ammatikseenkin olla tulevaisuudessa museon eläintenhoitajia. Kaupungilla näkee ihmisiä veneilemässä eläinten kanssa. Museolla on rannikon tuntumassa veneiden rakennus- ja korjauskoulutuskeskus, sillä vesi- ja ilmareitit ohjaavat kaupungissa kulkemista, bussien sijaan ihmiset kulkevat lentokyvynkin omaavilla veneillä kaupunkimatkat ja veneosaamista tarvitaan. Museoiden kokoelmat tarjoavat tietoa veneistä ja tekoälyn avulla lentävien veneiden sarjatuotanto on nopeaa.

Museorobotit kulkevat veneillä lentäen pareittain, ne parkkeeraavat kauppakeskusten ja kerrostalojen katoille, lasten ja nuorten pariin kouluihin, ikäihmisten luo hoivakoteihin ja vievät ihmiset ”ajelulle”: samalla robotit tekevät nykydokumentointia ja tulevaisuuskuvittelua. Museorobotti tiimi välittää sunnuntain työpäivästä suoraa lähetystä ympäri maailmaa siltä osin, kun vapaaehtoiset henkilöt valitsevat mitä ja milloin heidän elämästään tallennetaan live-lähetys. Samoin ihmiset ympäri maailmaa valitsevat, minkä maan ja kaupungin live-museolähetystä he seuraavat tänään. Lääkärit määräävät taidetta ja kulttuurin tuottamaa hyvinvointia lääkkeeksi. Tämä on museoidenkin keskeinen velvoite. Taidemuseoiden suosittu *Taidekeskustelut kotikäynnillä* -konsepti kukoistaa ja vähentää yksinäisyyttä ja lisää saavutettavuutta ja hyvinvointia. Kotikäynnille voi tilata ihmisen tai robotin myös muista museoista.

Lähteet

Elävän perinnön wikiluettelo. Museovirasto. <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi>

ICOM Finland <https://icomfinland.fi/museomaaritelma/>

Jungk, Robert & Müllert, Norbert 1987. *Tulevaisuusverstaat*. Käännös Kai Vaara. Helsinki: Keskinäisen sivistyksen seura, Suomen Lataamo

Mahdollisuuksien museo - Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030 (2018). Toimittanut Mirva Mattila. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:11. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-557-0>

Paaskoski, Leena 2023. Kehittyvä museo rakentaa ekososiaalista sivistystä – museoiden katse tulee olla tulevaisuudessa. *Kaleva* 17.9.2023.

Paaskoski, Leena, Siivonen, Katriina, Vähäkari, Noora, Latvala-Harvilahti, Pauliina, Pelli, Päivi, Granlund, Maria & Teppo Hujala 2022. *Dynaaminen museo ja*

tulevaisuusperintöverstas. Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön. Luston julkaisuja 6. Suomen Metsämuseo Lusto. Turun yliopiston rinnakkaisjulkaisu: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-69018-8-6>

Siivonen, Katriina 2019. Intangible cultural heritage will revolutionise the future. Teoksessa *Wohin geht die Reise? Where does the journey go to? Eine Geburtstagsgabe für Johanna Rolshoven 2019, A birthday present for Johanna Rolshoven.* Sabine Eggmann, Susanna Kolbe und Justin Winkler (ed.) Basel: Akroama Editions, 93–97. <https://www.geruchderzeit.org/siivonen/>

Siivonen, Katriina, Latvala-Harvilahti, Pauliina, Vähäkari, Noora, Paaskoski, Leena & Päivi Pelli 2022. Tulevaisuusperintöverstas kestävän tulevaisuuden edistäjänä. Teoksessa *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä.* Hanna-Kaisa Aalto, Katriina Heikkilä, Pasi Keski-Pukkila, Maija Mäki ja Markus Pöllänen (toim.) 2022. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Turun kauppakorkeakoulu. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022, 250–259. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022081154108>

Siivonen, Katriina 2022. Tulevaisuusperintö kulttuurisen kestävyysmurroksen välineenä. Teoksessa *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä.* Hanna-Kaisa Aalto, Katriina Heikkilä, Pasi Keski-Pukkila, Maija Mäki ja Markus Pöllänen (toim.) Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Turun kauppakorkeakoulu. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022, 444–458. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>

Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030 (2023). Toimittanut Mirva Mattila. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-895-6>

Visual Thinking Strategies <https://vtshome.org/about/>

VTS Suomi ry <https://vtssuomi.fi/>